

subotički dvotjednik

Godina IV. ❖ Broj 64 ❖ 15. veljače 1997. ❖ Cijena 2 dinara

Prvi proljetni svetac
Ministar za zaljubljene

VALENTINOVO

Pod uticajem anglosaksonskih običaja koji sve više zapljuskuju i naše krajeve, dana četrnaestoga, mjeseca veljače slavi se dan sv. Valentina, čije slavlje traje i više dana kako bi većina ženskog svijeta mogla dobiti cvijet kao znak pažnje. Sveti Valentin je postao svetac zaštitnik zaljubljenih, koji ovih dana ozbiljno ili s dozom ironije izražavaju svoju pažnju, ljubav, dobru namjeru, cvijetom u celofan umotanim. Bezbroj muškaraca, mlađih i starijih, kupuju jedan ili više svježih cvjetova, popravljaju još jedanput kravatu, žure prema uredu, školi, bolnici, domu umirovljenika, a ponekad će stići i kući do svoje žene, da uruče taj znak Valentinova dragoj osobi. Lijep i hvale vrijedan gest!

Samo ne znamo zašto žene ne daruju cvijeće muškarcima?

Vjerodajnice

redajom su vjerodajnica veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu dr. Zvonimira Markovića predsjedniku Savezne Republike Jugoslavije mr. Zoranu Liliću uspostavljeni puni diplomatski odnosi između ove dvije suverene i nezavisne države, do juče u odnosima koji se ne bi mogli nazvati prijateljskim, nego suprotno.

Je li to znak da će povjerenje, ne samo među državama, nego i među ovim narocnim narodima, običnim građanima, rasti? Pitanje je i na koji način, te kojim intencijom. Privrženi smo stajališta da se to što skorije dogodi na svim razinama, a na način uljuđenog svijeta. Na tome planu dali smo, a i davat ćemo naš skromni doprinos.

Tomislav Žigmanov

Potpisan „Predlog za promenu
ustavnog položaja Vojvodine“

Autonomija kompas

Ukidanje autonomija bio je uvod u raspad zemlje. Put u beščašće. Najava rata. Rat. Ozakonjenje pljačke. Materijalni, kulturni, duhovni i civilizacijski pad u rupu, a sa beogradskim režimom u rupu bez dna.

„Autonomija je potrebna kako bi se Jugoslavija uvela u Evropu, kako bi pokazala svoju demokratičnost, multikonfesionalnost, otvorenost, polietničnost, nivo civilizacijske svesti“ . (Svetislav Taboroši, „Odgovor“ br 122.)

U srijedu, 29 siječnja 1997. godine u hotelu „Vojvodina“ u Novom Sadu uz nazočnost predstavnika političkih stranaka, nestranačkih organizacija i građana **PREDLOG ZA PROMENU USTAVNOG POLOŽAJA VOJVODINE** potpisali su:

a) političke stranke

- DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA VOJVODINE, Subotica (Branko Melvinger)
- DEMOKRATSKA ZAJEDNICA VOJVOĐANSKIH MAĐARA, Bečež (Pal Šandor)
- GRAĐANSKI POKRET VOJVOĐANSKIH MAĐARA, Senta (Berec Jožef)
- NARODNA SELJAČKA STRANKA, Pančevo (Dragan Veselinov)
- REFORMSKA DEMOKRATSKA STRANKA VOJVODINE, Novi Sad (Ratko Filipović)
- SAVEZ GRAĐANA SUBOTICE, Subotica (Slavko Parać)
- SAVEZ VOJVOĐANSKIH MAĐARA, Subotica (Kasa Jožef)
- SVENACIONALNI DEMOKRATSKI FRONT VOJVODINE, Novi Sad (Živan Berisavljević)

b) Nestranačke organizacije

- BANATSKI FORUM, Pančevo (Đurica Savkov)
- DRUŠTVO ZA ISTINU O NOB, Novi Sad (Živko Blagojev)
- DRUŠTVO ZA MAĐARSKU KULTURU U JUGOSLAVIJI, Novi Sad (Bošnjak Ištvan)
- DRUŠTVO ZA MAĐARSKI JEZIK VOJVODINE, Novi Sad (Kasaš Karolj)
- DRUŠTVO ZA TOLERANCIJU, Bačka Palanka (Zdravko Marjanović)
- GRUPA ZA MIROVNE AKCIJE „M“, Pančevo (Mirko Mandrić)
- NEZAVISNO DRUŠTVO NOVINARA VOJVODINE, Novi Sad (Miodrag Isakov)
- HUMANITARNO DRUŠTVO „PANO NIJA“, Novi Sad (Danica Stefanović)
- POKRET ZA MIR VOJVODINE, Novi Sad (Slavenka Ljubić)
- POKRET ZA MIR, Pančevo, (Nenad Živković)
- RAVNOPRAVNOST, Subotica (Korhec Tamáš)
- UDRUŽENJE RATNIH VOJNIH ZAROBLJENIKA II SVETSKOG RATA ZA VOJVODINU, Novi Sad (Milorad Sekulić)
- VOJVOĐANSKI KLUB, Novi Sad (Stanimir Lazić)

O dokumentu više na st. 4

U povodu interviewa predsjednika Republike Srbije Slobodana Miloševića i predsjednika Skupštine Srbije Dragutina Tomića grčkim i mađarskim medijima

Oprosti im, pape

Sudeći po datim interviewima predsjednika Republike Srbije Slobodana Miloševića grčkom novinaru i predsjednika Skupštine Srbije Dragana Tomića mađarskom novinaru, na relaciji Atena – Budimpešta via Beograd, te zahvaljujući njihovim „inventivnim“ i danima pripremanim odgovorima, civiliziranome svijetu jedino preostaje zaključiti: tamo, kod njih bar kada je u pitanju režim, ipak se radi o sukobu i srozavanju civilizacije do nepojmljivih rupa.

Ovdje je netko zbilja pomiješao lončiče. Ne mislim ovom prigodom na našeg ministra inozemnih poslova (jer njegove su izjave benigne, tek intelektualna kijavica), već mislim ima li ovdje uopće smisla misliti; uopće čovjek biti kada stid s njima polako prekriva sve što uspravno hoda.

Uostalom, „ja sam optimista“! To ne kažem ja, to izjavljuje predsjednik Republike. I možda je predsjednik Milošević zbilja optimist: glede vlastite sudbine, jer olako obećava, još lakše zaboravlja: ne zna tko je izazvao rat, zbog čijeg je nezažaljivog optimizma došlo do raspada zajedničke nam države, zaboravlja tko je krivac za rat, ne zna da su na izborima glasovi pokradeni, pa sada tek radi „gesta dobre volje“ i osobnog optimizma priznaje lokalne izbore, te na taj način odgovara na preporuku OESS-a. Dobro, ako je već zaboravio ono što nam je obećao, pitam se odakle mu pravo zaboraviti i ono što nam nije obećao? Zbilja, samo čovjek koji se ničega ne sjeća pa čak ni onog što nam nije obećao, može biti nepopravljivi optimist.

No, to se u civiliziranome svijetu zove ipak drugačije.

Njemu njegov optimizam garantira Skupština njegove stranke koja je u većini, a na čijem je čelu Dragan Tomić. To treba ovdje imati na umu, prilikom shvaćanja pojmova optimizma, odgovornosti, morala, izbjeglica...

Na pitanje grčkog novinara je li rat uopće bio potreban Milošević iskreno odgovara: „Tamo gde je potrebno da ja budem pitan, tamo gde ja odlučujem, rata neće biti!“ Sve je freudovski jasno samo još ne znamo, premda se može naslutiti, gdje bi to u budućnosti Predsjednik trebao biti pitan (ispitivan) i gdje će još moći odlučivati, a izvjesno je i to da tamo rata neće biti. Ali novinarsko pitanje nije bilo gdje to rata neće biti, nego gdje ga je bilo. Velika doza optimizma onemogućuje predsjednika da odgovori na ono što se dogodilo, pa odgovara na ono čega neće biti, a ono čega još nije bilo ili neće biti nije nikava pravna olakotna okolnost za

ono što se već dogodilo. A bilo je! Nije da nije bilo i da se dogodilo. Dogodilo se!

Preneseni dio interviewa predsjednika Skupštine Srbije Dragana Tomića iščitavo sam tri puta. I sva tri puta se pitao jedinu suvislu misao koja još koje-kako drži vodu: pa dobro tko ovdje lud? Kakvi lončiči, ono je bila poezija. Pa onda onak trenutku kršćanske slabosti u poluglasu kažem zidovima: Op mu, pape! I on je slučajno čovjek, a tek namjerno svojom voljom predsjednik Skupštine.

Ovdje pamet staje, svu onu rezervnu ljudskost koju smo jeli u rezervi sačuvati slučajni čovjek Tomić pokušava u n uništiti. Toliki cinizam, blaga riječ, tolika doza beščasća, u p jesti nije zabilježena. Riječi kod čovjeka ponekad mogu izazvati nelagodu, mučninu, ali gađenje, do sad ja bar to ne osjetih. Urbi et orbi: „Militantno jezgro ovih grupa čine izbeglice iz BiH i Hrvatske koji su nezadovoljni gubitkom svoje domovine. Oni okrivljuju druge zbog toga, i ako su samovoljno napustili svoj rođni kraj“. Kazao je to predsjednik Skupštine Srbije Dragan Tomić. Ovome bi mu pozavidio i poglavnik Pavelić.

Prema izbjeglicama, njihovom stradanju, tragediji, tako odrediti, i na taj način uzeti u zaštitu svoga predsjednika, pa bi to po struci i pravnik, koji se možda i razumije u zakone (ali je jasno da ih ne poštuje, jer da ih poštuje Tomić poslije ove izjave ne bi bio predsjednik ni mjesne zajednice) može samo Tomić.

Ovo se u civiliziranom svijetu nije dogodilo, a bilo je gađenje. Nije da u povijesti gadosti nije bilo. Povijest beščasća ne počiva na Tomićem, ali u ovome trenutku s njim završava.

Ne osjetiti sudbinu izbjeglica, ne razumjeti njihov položaj... znači, ne htjeti demokratske promjene, znači zavisno planirati novi rat, znači...

Ukoliko ljudski ne riješimo pitanje izbjeglica, pitanje položaja nacionalnih manjina, pitanje čovjeka građanina, na ovim prostorima neće biti mira. Mir potpisan u Daytonu, Genevi, Jalti, ili gdje na svijetu i u bilo kojoj vojnoj bazi, uvijek i samo će biti okus završetka rata, a ne trajnoga mira. Izjava Dragana Tomića „dejstvo“, ali ne ono koje je on sebi u pomenutom interviewu stavio u usta, umjesto žvakaće gume, nego suprotno. To je priprema za nove podjele, za nove ratove, za novu mržnju. Upravo tim, takvim i sličnim izjavama predsjednika Miloševića i „njegovog tima“ na ovim prostorima rat je i započeo. Možemo svi biti optimistički optimisti, ili optimistički pesimisti, ali nam to ne daje pravo zaboravljati, istinu izvrtati. Ne smijemo to činiti u ime pomirenja, suživota... Uostalom, ne smijemo to ni u ime onih koji nisu ni optimisti ni pesimisti, već su se prepustili struji odušnosti da ih uz rijeku predsjednikovog optimizma nosi život bez života. Eto, za predsjednika Tomića izbjeglice su samovoljno napustile svoje domove, a da je on u pravu garantira cinizam predsjednika Slobodana Miloševića.

Na kraju, moram reći da ne razumijem Vaš odnos prema izbjeglicama niti pobude što tako sa prepoznatljivim cvijetom mislima govoriti. No, to je moja ljudska slabost i stoga Vam ovom „Tužaljka“ opraštam. (Strana 10)

Vojislav Sekelj

ELEKTRO-MIX

INSTALACIJE
EL. UREĐAJI
APARATI ZA
DOMACINSTVO

MIX
SUBOTICA

Tel: 024 / 35-174
Sonje Marinković 31

AUTO - DELOVI

Audi

RENAULT

Rajić Dragutin

SUBOTICA, P. Drapšina 14 (24) 53-262

„Riječ“ Hrvata u Mađarskoj

U Budimpešti je koncem 1996. izašao iz tiska prvi broj časopisa za književnost i kulturu Hrvata u Mađarskoj, „Riječ“.

Osnivači Matilda Bolcs (glavna i odgovorna urednica), Stjepan Blažetin, Ladislav Gujaš, Šandor Horvat, Stjepan Lukač i Dinko Šokčević, te uređivački odbor koji je sastavljen od dopisnika iz Željezna, Serdahela, Uzlopa, Budimpešte, Segedina, Pečuha, Debrecena, Rijeke, Zagreba, Cogrštofa, ustrojili su časopis koji sadržajno obogaćuje izdavačku djelatnost Hrvata u Mađarskoj.

Solidan grafički dizajn te mnoštvo autora koji su priznati književni i društveni radnici u Hrvatskoj, Mađarskoj ili Austriji, daje časopisu težinu i pobuđuje interes i šire publike. Odbirom tekstova koje uglavnom čine eseji, pjesme, kritike te kratke priče, prilozima koji se s raznih vidika tiču Hrvata u susjedstvu, ovaj časopis može biti jedan od medija koji će uspješno književnom suradnjom okupljati Hrvate razdijeljene u nekoliko susjednih država.

Uredništvu časopisa, koga su financijski potpomogli Hrvatski znanstveni zavod, Javna zaklada za etničke i nacionalne manjine u Mađarskoj, te Zemaljska samouprava Hrvata u Mađarskoj, čestitamo i želimo uspješnu misiju.

(n.s.)

ZIG

15. veljače 1997.

broj 64

Izdavač: HKK „Bunjevačko Kolo“

Adresa: Preradovićeva 4

☎ 22-927

Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač i glavni i odgovorni urednik

Vojislav Sekelj

Zamj. glavnog i odgovornog urednika

Tomislav Žigmanov

Uredništvo:

Lazar Merković, Ivan Rudinski,

Nela Skenderović, Dragan Vidaković

Korektor:

Mirko Kopunović

Tehnički urednik:

Ivan Hegediš

Priprema i prelom:

Jasmina Bačić

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva informiranja Republike Srbije pod br.

1620 od 25. travnja 1994. god.

ZIG

izlazi svake druge subote

Sjevernovoždanska županija

Zanimljivi zahtjevi Srba iz „Sremskobaranjske oblasti Hrvatske“

svake večeri možemo gledati veoma zanimljive televizijske dnevne na ekranima TV Beli Manastir i TV Vukovar. Stavnicima 120 tisuća Srba „Sremskobaranjske oblasti“ Hrvatske izlažu svoje mišljenje o tome kako se bore za očuvanje nacionalnog identiteta, odnosno kakva prava zahtijevaju u buduću svoje domovine, od Hrvatske, u koju se moraju reintegrirati u dogledno vrijeme uz pomoć međunarodnih čimbenika.

Njihove ideje i zahtjevi veoma su zanimljivi i poučni, jer tjeraju nas – vojvodanske vlasti – na razmišljanje o našem položaju i o zahtjevima Srbi naših zahtjeva koji se odnose na ostvarenje manjinskih prava.

Prije no što se detaljnije upustimo u razmatranje toga što smo vidjeli na malom ekranu, trebamo odati priznanje za njihovu hrabrost i hrabrost. Možemo ih uzeti za primjer, mada su oni u povoljnijem položaju od nas. Mogu slobodnije lupati po stolu, jer im niko nema komu odgovarati. Ne kao mi koji moramo odmah na udaru vlasti ako spominjemo manjinska prava.

Ali, vratimo se poučnim zahtjevima koje nam predstavljaju „sremskobaranjski“ Srbi, prije nego se reintegriraju u podunavsku oblast Hrvatske! Bune se, npr., protivu „rasne

diskriminacije“, prema kojemu su oni nacionalna manjina, a nisu državotvorni narod u Hrvatskoj!

U najgorem slučaju, pristaju na novi status, ali se nikako ne slažu da ih razdvoje administrativnim putem u dvije županije. Vjerojatno su uočili kako su vojvodjanski Mađari administrativno rascjepkani u razne okruge u cilju razvodnjavanja nacionalnog sastava pučanstva, pa se tako ne mogu postavljati razni „separatistički“ zahtjevi.

Poučno je i trganje biračkog tijela vojvodjanskih Mađara, pa i nije čudno, što budući podunavski Srbi tako uporno traže jedinstvenu županiju i župana iz svojih redova! Ovaj bi zahtjev kod nas podrazumijevao formiranje sjevernovoždanske županije za ovdašnje Mađare ili Hrvate.

Simpatičan je zahtjev – mada poprilično zakašnjeni – tražiti demilitarizaciju oblasti i da buduća srpska manjina 15 godina ne mora službovati u hrvatskoj vojsci. Ovo su mogli tražiti i ranije od svojih nacionalnih vođa koji su ih uvukli u rat. Ali to je već druga, složena tema, kojom smo se dostatno bavili.

Dapače, svakako je radosna vijest bježanje od oružja, mada znamo da ovo nije rezultat pobjede pacifističkih stremljenja i

svijesti. Možemo ga pozdraviti, jer mi bar znamo, što znači prolijevati krv zbog tuđih imperijalističkih i nacionalsocijalističkih interesa i ciljeva. Vjerojatno su tu zadaću naučili i „sremskobaranjski“ i oni Srbi koji su u tu oblast došli kao izbjeglice, a sada ne žele napustiti tuđe domove dok im ne osiguraju druge!

Među logične zahtjeve spada i osiguranje prohodnosti granice prema zemlji matici, pod čim podrazumijevaju Srbiju, koja se prilično maćehinski ponaša prema onima koji su ostali izvan granica „Velike Srbije“. Dapače, ona mirno promatra njihove muke oko reintegriranja.

Oni bar neće morati platiti pristojbu za izlaz (ulaznicu u Europu) poput nas. Da ne spominjemo razlike u gospodarstvu, na štetu Velike Matice, na što se izbjeglice žale kada stignu u iznutra opljačkanu Srbiju, zemlju totalne bijede! Nekima je bolje biti manjina u Hrvatskoj nego državotvorac u Srbiji!

Kakve su šanse „sremskobaranjskih“ Srba glede ostvarivanja njihovih zahtjeva?

Vjerojatno male!

Vanjski čimbenici neće im u tomu pomoći, a zemlje matice u našem području veoma su smjerne; ne vode računa o zahtjevima dijelova nacije van granica.

Opravdano strahujemo da „sremskobaranjski“ Srbi neće dobiti svoju jedinstvenu županiju u Hrvatskoj, nego u sjevernoj Vojvodini!

István VALIHORA

TRIBINA O SAVEZU SLOBODNIH GRADOVA

U organizaciji RDSV u velikoj sali Skupštine Novog Sada 30. siječnja je održana javna tribina na temu „Savaz slobodnih gradova - početak demokratizacije odnosa u Srbiji“. Govornici tribine su bili naš sugrađanin dr. Ljiljana Bačić, autor „Povelja...“, dr. Miroslav Popov, glavni i odgovorni urednik „Republike“ i Mihajlo Svilar, glavni urednik Novog Sada. Najprije je Bačić kratko prikazao povijesno značenje slobodnih gradova u Srbiji, ukazujući na nedostatke suvremene pravne struktura Novog Sada, nastojao mu dati izvjesnu dimenziju suvremenosti, potom je predstavio nacrt namjere i karakteristike inicijative poznate kao Savez slobodnih gradova u Srbiji, da bi uvodna izlaganja vršio M. Svilar, iznoseći svoje impresije i mišljenja o ideji autonomije Vojvodine, posebno izražavajući neslaganja s izlaganjima prethodnih govornika. U diskusiji koja je potom uslijedila na žalost, manje je pažnje posvećeno temi tribine, a više autonomiji Vojvodine. Ovo je, u neku ruku i razumljivo, budući je među više od stotinu govornika bilo mnoštvo novosadskih uglednika, po političkom opredjeljenju pozitivno „autonomaši“. Jedna od najzanimljivijih impresija bio je stav Popova koji je naprotiv mišljenju većine govornika izjavio, iznio uvjerenje da je najprije potrebno raskrstiti s partijskom državom i omogućiti smjenjivost vlasti, a tek potom postaviti pitanje autonomije Vojvodine, da ne bi još i na ovaj način slabio položaj Srbije „Zajedno“

(t.ž.)

Šta da Vam kažem?

Deranje bez milosti

Naslov ovog teksta, možda, nije adekvatan. Možda je trebalo da glasi po onoj starovlaškoj poslovice: „krmka treba j... dok su mu sve četiri noge u blatu“, ali za ovu priliku ostavljamo reč „deranje“ sa nadom da će čitalac shvatiti da se radi o uzimanju bez milosti, a ne deranju kože.

Bez milosti uzima, naravno, onaj ko može. A danas banke mogu uzimati bez milosti. Uzimale su to u skorašnjim vremenima (setimo se Jezde i Dafine), a bogami uzimaju i ove danas gde stignu i kada stignu.

Primeru ima bezbroj. Privatno preduzeće „Lošonc farma“, najveća farma koka u Jugoslaviji, kako je svojevremeno njen vlasnik obavestio novinare na Plaiću, uspelo je zahvaljujući, između ostalog, i pomoći Vojvodanske banke – Glavne filijale u Subotici. Ta je banka vlasniku Otu Lošoncu dala milionske kredite za razvoj.

I pored „ljubavi“ banke prema privatnom preduzetništvu i priča o „internoj koristi“, banka je svoja davanja obezbedila stavljanjem hipoteka na Lošoncovu imovinu. Jednostavno rečeno, uknjižena su farma „Lošonc koka“ u nekoliko mesta. Učinjeno je to ne bi li banka, jednog dana, mogla prodajom objekata naplatiti dugove.

Kao što je i pretpostavljeno, farma Lošonc je, rečeno jezikom novopečenih biznismena – riknula. Kako, to niko ne zna. Nad njom je pokrenut stečaj, a vlasnik je završio na severnoj strani zgrade GZ „Panonija“, što će reći, u istražnom zatvoru.

Uhapšeni vlasnik farme kaže da, jednostavno, novca nema. Oni koji su ga pritvorili optužuju ga da je otuđio imovinu, preselio je u inostranstvo i onemogućio potražiocima naplatu dugova.

Najveći potražilac novca je Vojvodanska banka. Ona je sudu podnela zahteve i – čeka. Da li će da dočeka naplatu duga i ko će to kupiti farme (namenski objekti) koka i pilića, Bog će znati. Možda niko, ali banci verovatno zbog toga neće biti naneta velika nevolja. Jer, banka ima svoje komintente od kojih će papreno naplatiti ono što na drugoj strani izgubi. Tako je, na primer, Glavna filijala Vojvodanske banke u Subotici nedavno blokirala GZ „Panoniju“ akceptnim nalogom na 1,5 milion dinara. Učinila je to bez griže savesti izdavanjem akceptnog naloga za jedan dug ino-partneru koji dospeva za naplatu tek 1999. godine.

„Panonija“ je odmah reagovala krivičnom prijavom protiv „NN izvršioca“ iz banke i tužbom sudu tražila da se povuče akceptni nalog. U tužbi i krivičnoj prijavi, u stvari, razotkrivene su tajne uspešnog poslovanja banaka, a posebno banke u Subotici. Naime, GZ „Panonija“ je od ove banke 1994. godine uzela kredit od samo 57.000 dinara. Prolongirala ga je i plaćala kamate. Prvo 100.000, a potom još 63.000, pa 119.000 dinara. Kamate na kamatu, zatezne, interne i druge, tek dug na kredit od 57 hiljada dinara porastao je do januara ove godina na 282.000 dinara.

Toliko nisu uzimali ni najokoreliji zeleni, ali naša banka uzima. Valjda u cilju pospešenja privrednog oporavka.

A što se tiče onog akceptnog naloga i blokiranja, on je aktiviran po osnovu jednog ino-kredita čiji su dužnici solidarni, oba partnera. Kao garanciju banka je na svoje ime uknjižila svu imovinu „Panonije“ (tri put vredniju od duga), ali i to joj nije bilo dovoljno. Izdala je, uzgred, i akceptni nalog, tek da se zna ko je šegrt, a ko malter nosi.

Milenko Popadić

Veliko priznanje Anti Sekuliću

Bunjevci dobili akademika

Na posljednjoj sjednici svih razreda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU), održanoj u Zagrebu potkraj siječnja mjeseca, poznati povijesničar i književnik **Ante Sekulić**, podrijetlom iz subotičke okolice, izabran je velikom većinom glasova za dopisnog člana (budući je stariji od 70 godina) ove najviše znanstvene ustanove u Hrvatskoj. Time je na najbolji mogući način odati priznanje ovom neumornom tražitelju povijesnog naslijeđa bačkih Hrvata. Ujedno, ovim će činom njegovo djelo biti umnogome respektibilnije, a rezultati njegovih mnogobrojnih istraživanja u znanstvenoj će se javnosti mnogo više uvažavati. (Zanimljivo je napomenuti da je ovo drugi Bunjevac koji je postao akademikom. Naime, prije njega to zvanje je pripalo Lemešaninu Vidaković, dekanu Šumarskog fakulteta u Zagrebu. Međutim, on je bio članom HAZU-a u razredu prirodnih znanosti, dok je Sekulić postao članom razreda društvenih znanosti.

Ante Sekulić je rođen u Tavankutu 16. X. 1920. godine, dok je djetinjstvo i mladost proveo u Starom Žedniku. Nakon svršetka studija hrvatskog jezika na Sveučilištu u Zagrebu, 1947. godine brani doktorsku radnju na temu govora bačkih Bunjevaca. Od prije rata, kada je počeo objavljivati pjesme, stalni je suradnik brojnih književnih i znanstvenih glasila u zemlji („Filologija“, „Kačić“, „Kritika“, „Croatica christiana periodica“...), a redovito je objavljivao radove u kalendaru „Subotička danica“) s priložima iz različitih oblasti povijesti, etnologije, lingvistike... Među najvrednija i najznačajnija njegova ostvarenja spadaju slijedeće knjige: „Dva priloga našoj kulturnoj povijesti“, Zagreb, 1961.; „Književnost bačkih Hrvata“, posebno izdanje Kritike, sv. 5, Zagreb, 1970.; „Drevni Bač“, Split 1978.; kao i najčuvenija njegova knjiga, popularna nazvana „Summa Bunjevaca“, „Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca“, Zbornik za nar. život i običaje (...) JAZU, knj. 50, Zagreb, 1986.

ŠTRAJK SUBOTIČKIH ODVJETNIKA

Solidarizirajući se s beogradskim odvjetnicima koji štrajkuju zbog izbornih prijevara i brutalnog policijskog nasilja nad nenaoružanim demonstrantima, vojvodanski odvjetnici nisu pristupali na sudska ročišta (pretrese i rasprave) do priznavanja originalnih izbornih rezultata od lanjskog 17. studenog. Uslijed ovakvog način ispoljavanja nezadovoljstva, ekstremno neobičnog za struku kao što je odvjetnička, subotički sudovi su bili paralizirani do pred koji dan, kada je izglasan famozni *lex specialis*. Ne želeći se praviti kao da je u društvu i državi sve u najboljem redu dok se u Beogradu i drugim gradovima brutalno premlaćuju i hapse mladi ljudi koji traže elementarnu demokraciju, subotički odvjetnici su blokirali rad državnih organa (sudova) kako bi i na ovaj način utjecali na državne vlasti da se problem izborne krađe više ne odugovlači. Sukladno ovome, subotički su odvjetnici pružili otvorenu podršku subotičkim studentima koji u večernjim satima još uvijek prosvjeduju protiv režimskih prijevara.

(o.d.)

Predlog za promenu ustavnog položaja Vojvodine

Demokratske snage koje se zalažu za stvarnu autonomiju Vojvodine u demokratskoj Srbiji i Jugoslaviji odlučile su da na principima ravnopravno međusobnog uvažavanja, koordiniraju svoje aktivnosti na osnovu zajedničkih stavova. U tom cilju formulisan je i potpisan

I. Zašto promene

1. Svojim nedorečenostima Ustav Jugoslavije omogućio je, a Ustav Republike inaugurisao neprimerenu i neopravdanu centralizaciju i pretvaranje svih građana u visoke podanike države. Vlast u Srbiji je centralizovana likvidacijom autonomija i razvlašćenjem lokalne samouprave, a koncentrisana je u rukama trojne personalne unije - istalazuje se na najvišim funkcijama u vlasti, u partiji, u privredi. Teorijska ravnoteža narušena je na štetu parlamenta a u korist predsednika Republike i Vlade.

2. Umesto višepartijskog političkog života i višestranačkog parlamenta - ustanovljen monopol jedne partije; umesto države zasnovane na zakonu - ustoličena je samovolja; u slobode - ostvaruje se državno-partijska kontrola nad svim oblastima društvenog života (privredivanju, u obrazovanju, u kulturi, u zdravstvu); umesto od rada - živi se od milosti.

3. Ustavno-političko uređenje Srbije i Jugoslavije inkompatibilno je sa savremenim političkim, privrednim i pravnim sistemima demokratskih evropskih zemalja i njihovim razvojem. To onemogućava proces povezivanja sa okruženjem, a ono je uslov svakog privrednog i kulturnog napretka.

4. Sadašnja ustavna, a još više zakonska rešenja protivna su demokratskim potrebama i interesima Vojvodine. Služe iskorišćavanju njenih resursa, prelijevanju akumuliranih sredstava u procepu teritorije cele Republike i to ne samo u ekonomskom već i u kulturnom i obrazovnom smislu. Pravdajući to interesima jedinstva države, centralistička organizacija u Republici Srbiji, sistemskim rešenjima Vojvodinu zapravo ekonomski iscrpljuje i kulturno-civilizacijski unazađuje, a politički degradira. Vojvodini pretila opasnost da sadašnja ustavna rešenja budu pretvorena u trajno, čak se pojavljuju i predlozi da se autonomija Vojvodine ukine i zameni kvazi-regionalnom podelom. Osim toga, rešenja privrednih, kulturnih i jezičkih i drugih problema po meri važećih ustava, zakona i prakse izazivaju međunarodno nepoverenje, strah i opštu nesigurnost, podstiču pojave nacionalizma, političkog ekstremizma i usporavaju pa i sprečavaju demokratizaciju države.

5. Post-dejtonski period u Jugoslaviji otvorio je ne samo pitanje ekonomske obnove i povratka Jugoslavije u svet nego i pitanje političkog uređenja zemlje pa u tome i ustavno-pravnog položaja Vojvodine u demokratskoj Srbiji i Jugoslaviji. To potvrđuju praktična zbivanja tako i opredelenja i aktuelna zalaganja ne samo političkih struktura Vojvodine nego i nekih stranaka čije je sedište izvan Vojvodine. Iako u videnju ustavnog sadržaja autonomije postoje ne male razlike, približilo se i osnažilo shvatanje da je autonomija Vojvodine neizbežni element ukupne demokratizacije i decentralizacije vlasti u zemlji. Zato stavovi o položaju i statusu Vojvodine u demokratskoj Srbiji i Jugoslaviji mogu poslužiti kao osnova za mnoge dogovore i zajedničke aktivnosti u nastojanjima za društveni i ekonomski progres.

II. Kakve promene

1. Građanin, Opština, Pokrajina, Republika, Federacija

1.1 Osnovni princip na kojem treba da budu zasnovani novi ustavi Srbije i Jugoslavije jeste dosledno poštovanje građanskog suvereniteta i izrastanja vlasti i državne organa od ODOZDO - od opštine do Republike i Federacije i to na principu supsidijarnosti, tj. da se može racionalno rešavati na nižem, ne treba rešavati na višem nivou. Samo na tom način građanin može da prihvati i realizuje aktivnu odgovornost za sopstvenu sudbinu, za sudbinu drugih i za sudbinu uže i šire zajednice.

Pored osnovnih ljudskih prava i sloboda, po ugledu na rešenja u razvijenim evropskim zemljama, ustav Srbije - uvažavajući istorijske, nacionalne, kulturne i druge specifičnosti pojedinih delova države - treba da garantuje i pravo građana na samoorganizovanje u opštini, regije i autonomne pokrajine u okviru države.

1.2 Ustavnim promenama za koje se zalažemo treba obezbediti jednaka individualna i kolektivna prava građana svih nacionalnosti da u okviru postojećih državnih granica u zemlji svojih predaka, pravo da slobodno ispoljavaju svoja nacionalna i verska osećanja i slobodna uverenja, uz obavezu da uvažavaju ista takva prava drugih. Na tome treba dovesti do zajedništva kako u Vojvodini tako i u državi kojoj ona pripada.

1.3 Isto tako ustavnim odredbama treba obezbediti da se poštuju prava građana Vojvodine i njenim lokalnim sredinama da uređuju međusobne odnose i prava, da osiguraju zaštitu sopstvene ekonomske i druge interese i zajedno odlučuju o položaju Vojvodine u državi kojoj ona pripada, poštujući i pravo države da uspostavi funkcije kojima će zadovoljavati zajedničke interese na celom državnom prostoru.

Konkretno to znači republičkim ustavom utvrditi, a saveznim ustavom garantovati političko-teritorijalnu autonomiju Vojvodine u sastavu države Srbije i Jugoslavije.

Ustavnim odredbama precizno bi trebalo utvrditi šta je sve u isključivoj nadležnosti države (narodna odbrana, državna bezbednost, spoljna politika, monetarni sistem, privrednog i fiskalnog sistema...), šta je u isključivoj nadležnosti Autonomne pokrajine (poslovi se - na osnovu dogovora između države i autonomije - mogu jedinstveno obavljati za celu teritoriju države i ako su u nadležnosti autonomije).

U slijedećem broju: o političkom i ekonomskom sadržaju autonomije i o njenim odnosima sa neprivrednim oblastima, međunarodnim odnosima te načinu do promjena.

a radikalne personalne promjene u DSHV-u

Stranka nam je neophodna

U posljednje vrijeme u sredstvima javnog priopćavanja povećan je interes za rad i stanje u DSHV-u. S tim u vezi želim nešto reći i za subotički dvotjednik „Žig“. Jer on čuti.

Figurativno stanje odnosa u stranci moglo bi se iskazati: ići neprestano u istu pravcu. U slučaju DSHV-a u posljednje dvije- tri godine, a pod vodstvom predsjednika **Bele Tonkovića**, pokazuje se da se nigdje ne pokušava, nego da se vrtimo u krug gdje je on i centar i obujam. Od šume ne odvajamo drveće, a napose ne drvo. Ozbiljan rad u stranci u nekim bitnim pitanjima se dulje vrijeme ne primjećuje. Najbolji pokazatelji su rezultati na posljednjim izborima. Poznato je kako smo prošli, a neznano je da su pripreme za izbore bile izuzetno slabe, neorganizirane i nikakve. Koordinacija između predsjednika i većine njegovih najbližih suradnika oko organiziranja izbora potpuno je izostala. Samim tim i rad u bazi bio je slab. Više smo se bavili predizbornom nego se pripremali za izbore. Njegovo neprestano taktiziranje i neodlučnost oko važnih pitanja jednostavno su neke ljude okrenule od stranke. Postala je tako zatvorena, liderska. Mislim da je tekst objavljen u „Žigu“ „Bela Tonković, ante portas“ dobro pogodio bit stanja u stranci. Mislim, on nije u samoj stranci pokrenuo kritičko razmišljanje o odnosima u stranci, jedino je možda izazvao nove diobe.

Uvjeravam da se glede odnosa budućeg rada, pa i života DSHV-a moraju dogoditi radikalne promjene po personalnoj liniji. Platforma i program stranke moraju biti ona kao takva treba, ali mora biti prisutna u životu a ne na papiru. Ako do nekih suštinskih i bitnijih personalnih promjena u stranci ne dođe, onda nominalno postojati ali neće imati nikakvu relevantnu političku težinu. Upravo toga, izostala je suradnja s drugim strankama u gradu.

Uvjeravam, stranka nam je potrebna za očuvanje našeg identiteta ovdje, jer moramo imati životniju kopču i vezu sa bazom i ljudima koje predstavljamo. Moramo preferirati političku situaciju u državi u kojoj živimo i naći načine kako bi očuvali svoj identitet za koji se zalažemo. Sada se čini da DSHV na čelu sa Belom Tonkovićem to nije u stanju. Postojeće institucije u Subotici uspjele su oko sebe okupiti kreativne i sposobne ljude koji znaju i hoće očuvati naš identitet. Samim tim i održati kontinuitet stranke pripada kao građanima ovoga grada jer je dosta toga našeg u njega uloženo.

Lazo Vojnić Hajduk

1. ciklus Subotičke Agore

Politizacija kriminala

U ovogodišnjem, šestom po redu, ciklus Subotičke Agore, svojevrsnog parlamenta subotičkih građana na kojemu se govori o aktualnim društvenim problemima, počeo je 1. veljače s temom „Kriminalizirana država i ratni kriminal“. Uvodničari na Agori, subotički odvjetnik **Slavko Perić, dr. Vladan Sijević**, vrsni poznavalac problematike kriminala, i **Blaško Kopilović**, renomirane subotičke tvrtke „Zrano-mag“, rasvijetlili su različite aspekte ovog, na žalost, značajnog i raširenog društvenog fenomena u nas.

Odvjetnik Perić je govorio o djelovanju države po izbivanju rata na prostoru bivše Jugoslavije u pogledu izmjena, dopuna ili donošenja novih zakona iz područja krivičnog zakonodavstva, istaknuvši da „naši propisi za sada nijesu skladni s najnovijim okolnostima koje su nastale iz najnovijeg rata“, što znači da malo tko može odgovarati za krivična djela koja su povezana s ratnim profiterstvom, budući da ono samo „nije ni određeno u Krivičnom zakonu kao posebno krivično djelo“. Drugi je, pak, uvodničar Kopilović iznio mišljenje iz domena privrede govoreći o „oblicima koji su nas preplavili a kojih nije bilo“. Tu je prije svega riječ, po njemu, o pojavi novih privrednih subjektiva kojima nije cilj opstojanje na „poslovnom nebu, nego prevara. Jako je velik broj ljudi koji se jednostavno pojavljuju s ciljem da nešto odnesu“. Način poslovanja zahvatio je i „organe vlasti. Onaj ko bi trebao da bude odgovoran na određen način je u pojedinim situacijama podsticaj tome“, kontinuirano je Kopilović. Kao mogući smjer rješenja ovog problema on vidi u promjeni ne samo pravnog, nego i novog političkog ambijenta koji će omogućiti sebi kriminalne radnje u samome početku iskorjenjuju.

Uvodničar je Vasilijević počeo izlaganje konstatacijom da se, na žalost, o ovom problemu može govoriti skoro beskonačno, stoga što se kriminalizacija društva odvija u jednoj stihiji koja nije po svom karakteru prava stihija, već sadrži mnogo toga, što upućuje na to da iza nje stoji grupa ili pojedinac koji se zna njome vrlo dobro koristiti. Ustvrdivši da je organizirani kriminal veliki udarac na elementarna ljudska prava, on je naglasio da se u našem slučaju država pretvara u kriminaliziranu organizaciju koja podsjeća na zemlje Latinske Amerike.

(U. k.)

Prva nagrada za znanstveni rad „Bunjevci (Dalmate) u životu Segedina“ (II.)

Najveći dio studije posvetio sam segedinskim Dalmatima, ulozi franjevac svećenika u životu segedinskih Hrvata, a od 1719. i ulogom pijarista koji su preuzeli dušebrižništvo u Palánku, dijelu grada gdje je živio najveći dio hrvatskoga puka. Dao sam i opis običaja u Bunjevaca, a također i doprinos Bunjevaca životu Segedina glede nekih namirnica. Tako su upravo Bunjevci donijeli duhan u grad (od 1750. do 1850. upravo je Segedin bio središte uzgoja duhana na čitavom jugu tadašnje Mađarske), a pretpostavlja se i papriku po kojoj je Segedin kasnije postao svjetski poznat. Bálint Sándor naime, bilježi kako su franjevci papriku prvo radili kao sredstvo za sniženje temperature ljudi, a poslije i kao začim. Prvi proizvođač salame u gradu bio je vjerojatno također Dalmata – Orlando József, a brojna jela su se udomaćila posredstvom Dalmata.

Posebnu pozornost sam posvetio Palánku, danas središtu grada u kojemu je živio najveći dio Dalmata, a također i njihovoj ulozi u upravi, te u gospodarskom i kulturnom životu grada. Malo je poznato da su u prvoj polovici XVIII. stoljeća upravo u Segedinu vršili pripadnici četiri nacije: Mađari, Nijemci, Srbi i Hrvati (Dalmati), sve dok zbog nacionalnih strasti kraljica Marija Terezija taj osebniji način uprave nije dokinula 1747. godine. Vrijedi istaknuti kako su i u tim nacionalnim previranjima Dalmati stali na stranu Mađara.

I konačno, dao sam pregled 52 hrvatske obitelji od trenutka njihovog pojavljivanja u gradu, pa sve do njihovog zadnjeg pojavljivanja u dokumentima. Polazišna točka u ovom dijelu istraživanja bio mi je rad g. Živka Mandića: „Povijesna antroponimija bunjevačkih Hrvata“.

Ocjenjivački sud je preporučio izdavanje spomenutog rada, ali kako nema vlastitih sredstava za to biti će potrebna pomoć sa „strane“. Za sada je pomoć obećao g. dr. Blazovich László, ravnatelj Pismohrane (Levéltár) Županije Csongrád. Vjerojatno bi bilo zanimljivo i hrvatsko izdanje ovoga rada.

Ladislav Heka

(„Hrvatski glasnik“, Budimešta, 9. siječnja 1997.)

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

PRIVATNO POGREBNO
PODUZEĆE

PLAST PRINT

Servis bele tehnike
024/52-918

FREON * * *

vi. Gabrić Grgo

Nikole Kujundžića 10
stan: Pazinska 11 (22-455)

Larisa Inić, glasnogovornik Studentskog protesta u Subotici

U SVAKOM SLUČAJU O NAŠOJ BUDUĆNOSTI JE REČ!

Ni mi sami nismo verovali u mogućnost „buđenja“ ovoga grada, ali eto i čuda su moguća

Dekan Kalinić mi je poručio da „ne ratujem sa njim, jer ko ratuje sa njim obavezno izgubi“!

Mi jesmo „mladi“ i „neiskusni“ i „naivni“, ali su nam te osobine i vrline

Razgovarati u našoj sredini nakon „studentstkih nemira“ s mladim i hrabrim ljudima višestruko je izazovan. Jer, uz osjećanje poštivanja zbog svega što su učinili proteklih tjedana u Subotici, javlja se i osjećaj stida što su na velike izazove, koje nam je postavila „izborna krađa“, odgovorili jedino, ali i istinski iskreno, oni. Stariji su sramno šutjeli Barem u Subotici. Mladi su ih povukli. Zato i razgovaramo s ovom mladom damom, studenticom Više škole za obrazovanje vaspitača i glasnogovornicom subotičkog Studentskog protesta, koja svojim stavovima i djelovanjem uliva nadu da će se budućnost dogoditi i nama, a i ovdje.

Gospođice Inić, kako u općim značajkama ocjenjujete dosadašnji tijek subotičkog Studentskog protesta?

L. I.: Subotičkom Studentskom protestu je pošlo za rukom ono što do sada nikome nije u ovom gradu, a to je da iza transparenta „Probudili smo staru damu“ šeta od jedne do pet hiljada ljudi, koji su baš u Studentskom protestu videli način za izražavanje svog nezadovoljstva. Studentski zahtevi (priznavanje rezultata drugog kruga izbora, sloboda medija i autonomija univerziteta) su pitanja savesti ne samo akademskih već i drugih građana. Subotičani su to osetili pa su, bez obzira na starosnu, nacionalnu, profesionalnu i bilo koju drugu razliku, podržali zahteve Studentskog protesta. Mnogi su verovali da je tako nešto u ovom gradu nemoguće. Mi smo dokazali suprotno. Setimo se samo naših protestnih šetnji u decembru, kada je neko izbrojao 126 učesnika. Ni mi sami nismo verovali u mogućnost „buđenja“ ovog grada, ali eto i čuda su moguća. Uspeh je velik samim tim što su, da ih tako nazovem, „obnovljene šetnje“ našeg protesta krenule spontano posle jedne od naših tribina. To je mislim veliki uspeh. Što se ocene dosadašnjeg toka Studentskog protesta u našem gradu tiče, mislim da je on velik uspeh. Mirno, vanstranački, civilizovano –

ove reči u najkraćem opisuju naše šetnje. Studenti i građani ruku pod ruku držeći se svih pravila šetaju gradom.

Koji je po Vama najznačajniji uspeh Studentskog protesta?

L. I.: Stvaranje jezgra otpora studenata i građana, neopterećenih nacionalnom, stranačkom i bilo kojom drugom pripadnošću. Subotica je pokazala da su dosadašnje podele (stranačke i nacionalne) prošlost.

Podrške i pretnje

Kako Studentski protest funkcioniše iznutra, tj. kako ste organizirani?

L. I.: Imamo Inicijativni odbor i Obezbeđenje. Inicijativni odbor ima desetak članova i njegovi članovi su studenti oba sub-

FOTO: Vladimir Mut, 4.II. 1997.

otička fakulteta i obe više škole. On osmišljava i organizuje šetnje u vreme emitovanja drugog TV Dnevnika. Obezbeđenje je tu pre svega da upućuje učesnike protestnih šetnji o kretanju kolone i da omogući bezbedno kretanje studenata i građana subotičkim ulicama.

Tko vam je do sada u Subotici dao podršku?

L. I.: Podrški je bilo sa svih strana. Ne želim da nabrajam posebno da ne bih eventualnim izostavljanjem uvredila nekog. Najnovija podrška je stigla od subotičkih advokata. Kako sam već rekla, podrški ima sa svih strana, ali izostaju one najpotrebnije i najznačajnije. Pitanje časti i savesti, što se profesora iz Subotice tiče, odbranila je profesorica Stanislava Acin Sigulinski, za sada jedini profesor koji nas je javno podržao.

Je li bilo problema? Ovo osobito u vezi s profesorima!

L. I.: Najdrastičniji primer je naravno zaključavanje studenata Ekonomskog fakulteta. Mi smo uputili pismo Savetu tog

Fakulteta, Savetu Univerziteta u Novom Sadu i ministru prosvete u kome zahtev preispitivanje odgovornosti dekana Vukobrat Kalinića i prodekana za nastavu Dragana Vugdelije. Preko opunomoćenih advokata podnećemo i tužbe protiv njih. Direktorice Više škole za obrazovanje vaspitača i amfiteatru studentima održala govor, pri čemu je to me da studenti moraju da budu politički „apolitični“, a Viša škola „neutralna“, a da će protiv učesnika u Studentskom protestu u vreme trajanja nastave biti preduzete odgovarajuće mere, kao i protiv onih koji pričaju o ovom protestu. Zatim je pozvala studente da njoj lično prijave bilo kakvo nepravilno delovanje i propagiranje Studentskog protesta i da će takvi studenti biti kažnjeni. Meni lično je pretila da neću dobiti potpis za da neću moći da overim semestar. Dekan Kalinić mi je poručio preko svog glasonoša da „ne ratujem sa njim, jer ko ratuje sa njim obavezno izgubi“. Strahalo me među studentima, ali on po meni nije opravdanje za neučestvovanje u protestu. Rizikovati ispit zarad boljeg ocenjenja i nije neki rizik. Biće još ispitnih rokova i polaganje ovog najvažnijeg ispita naše generacije neće biti šanse za ponavljanje. Nema pravo niko da oduzme indeks ni da kažnjava zbog učešća u protestu. Jer, protest su jedno pitanje, a šta se od njih može očekivati su nešto sasvim drugo. Da je tako moguće verujem da bi članovi IO bili bivši studenti.

Jedan dio građana prebacuje Vaše zahteve na ovaj način politikom. Što mislite o tome stavu?

L. I.: Mi smo svi akademski građani i punoletni sa pravom glasa. Mi jesmo „mladi“ i „neiskusni“ i „naivni“, ali su nam upravo te osobine i vrline. Ako smo sve to, mi nismo glupi da ne možemo da razlikujemo dobro od lošeg, da ne možemo da prepoznamo lažna glasa i pristrasnost medija. Autonomija univerziteta nije ništa novo i postoji u mnogim naprednim zemljama. Mislim da mi, kao i drugi građani, imamo prava, a ako se za njih ne možemo izboriti drugačije zašto to raditi na ovaj način. U svakom slučaju o budućnosti je reč. Ja ne želim da živim u stranstvu da bih živela normalno. Ja želim imati život u Subotici.

Koji su sve razlozi na kojim mladi temeljili ovaj bunt?

L. I.: Svi naši razlozi su izneti u proglašenju studenata Univerziteta u Novom Sadu.

Borba za pravi život

Ima li nakon ovoga vaša generacija makar malo svetliju budućnost?

L. I.: Zavisi sve od ishoda dopunjenjem naših zahteva neke stvari

...i a svoje mesto, a za kasnije ćemo vide-
...nje je veoma teško. Ja mogu samo da
...nam svetlijoj budućnosti. Da se ne
...a, ne bih bila u Studentskom protestu.
...ša generacija je pokazala da ima
...tete, da ima osećaj za prave vrednosti.
...sala je određenu zrelost. Vreme će
...ati svoje.

U čemu je nalaziti?

I. I.: Upravo u pravim vrednostim
...kratije, tolerancije, predanosti radu, u
...aci pravom životu u kome neće biti
...kupiti cipele ili otići frizeru. U jed-
...votu u kome će takve stvari biti nor-
...kao što je nama normalno kupiti hleb.
...av život još ima šanse, ali su za njega
...e i temeljite promene našeg sistema.
...orak ka tome je ispunjavanje naših
...e. Oslobođanjem medija stvorili bi se
...vpre svega za objektivno informisanje
...gađana, i za „fer-pley“ političku utak-
...u. To bi već bio veliki pomak u odnosu
...dašnju situaciju, kada je velik deo
...a koji prate isključivo RTS ubeden da
...gdom ide „šaćica“ studenata koja neće
...č već remeti normalan život u gradu.
...nsu mediji, zato je njihova objektivnost
...bitna u celoj priči.

Na kraju, Vaši osnovni planovi?

I. I.: Dopisnik sam „Nezavisnog“ iz
...pe, što dovoljno govori o mojim
...oma. Novinarstvo je moja velika ambi-
...abav i nadam se da nikada neću biti
...ena da radim neki drugi posao.
...vo, mislim na pravo objektivno i slo-
...novinarstvo.

Tomislav Žigmanov

Goran Ivanišević, hrvatski teniski reprezentativac nakon pobjede u Davis Cupu nad Marokom

Vitez slavonske ravni

U Davis Cup susretu, odigranom od 7. do 9. veljače ove godine u Osijeku, Hrvatska je svla-
dala odgovarajuću vrstu maroka s 4:1. Pobjede su izborili: Goran Ivanišević – Hicham
Arazi /3:1/ Saša Hirššzon – Karim Alami /3:0/, G. Ivanišević, S. Hirššzon – K. Alami, H.
Arazi 3:0, G. Ivanišević – K. Alami /2:0/, dok je utješni poen Maroku donio H. Arazi – S. Hirššzon /2:0/.

Vijest nalik ovoj, naravno u raznovršnim interpretacijama i osobnim osvrtima, objavile su
sve svjetske novinske agencije. S obzirom da je Davis Cup jedno od najznačajnijih svjetskih
natjecanja uopće, ništa tu ne bi bilo posebice čudnovato. Ali jedna neumitna činjenica daje
ovome iznimno velikom sportskom događaju, još vrijedniju
notifikaciju. Grad Osijek.

Po prvi puta u novijoj povijesti ime grada Osijeka je u
svjetskim medijima osvanilo bez ijednog ratnog atributa, bez
dodirnih točaka s trenutačnim regijskim poteškoćama i
napose uvijek prisutnim crnokroničkim naslovima. Čisto i
bijelo, upravo kako dolikuje gradu odjenutom u tenisku
odoru, dostradalniku koji posljednjih godina bio sve drugo
osim bijeli. Ljepši dan za svojih osam stoljeća Osijek nije ni
mogao dobiti.

Najuzvišenija zvanica ovoga „sportskoga dara“ jamačno
je oličena u dolasku najslavnijeg i dakako najuspješnijeg
hrvatskog sportaša, tenisača Gorana Ivaniševića. Uzdanica
momčadi, trenutačno drugi po svjetskom rejtingu, i ovoga
puta nije iznevjerio osvjetlavši obraz svima svojim
uvjerljivim nastupima kako u singlu, tako i udublu. Stvarni
prvak uvijek mora biti na visini zadaće.

Za svoje čitatelje „Žig“ je uspio pribaviti jedan kraći
interview s Goranom Ivaniševićem.

Koji je osjećaj nastupati u izabranoj vrsti?

G. I.: Igrati za Hrvatsku velika je obveza za svakoga i najveća čast za jednoga sportaša.
Divan je osjećaj pobjeđivati za svoju zemlju.

**Ima li razlike po pitanju „hrvatskog ruleta“, inače Vašeg patenta, koji se ogleda
u serviranju drugog servisa istom jačinom kao prvoga. Nije li ovdje rizik veće težine,
s obzirom da je u pitanju nastup za nacionalne boje?**

G. I.: Ne bih rekao da to nešto posebice djeluje na mene tijekom susreta, iako svakako to
ima svoju specifičnu težinu. Na terenu sam ja sam, te također sam odlučujem što je najbolje u
datom trenutku.

**Kakvi su Vaši dojmovi glede organizacije, te prijamu i gostoprimstvu slavonskih
domaćina?**

G. I.: Organizacija je izvrsna, sve je u najboljem redu. Večeras imamo svoj „red vožnje“,
idemo slaviti.

**Hrvatska je pobijedila Maroko s visokih 4:1. Mislim da ni najveći optimisti nisu
mogli sanjati o ovako ubjedljivoj pobjedi, s obzirom da Marokanci imaju oba igrača
ispod 60. mjesta svjetske ljestvice?**

G. I.: Mislim da smo Saša i ja dokazali da se Hrvatska ne mora plašiti favorita. Davis Cup
je nešto posebno u odnosu na druge teniske susrete. Ovdje se poeni osvajaju iz srca.

**Skrenut ćemo sada na drugačije teme. Kakav je dojam na Vas ostavio susret s
papom? Je li to donijelo utjecaja na Vašu igru u posljednje vrijeme?**

G. I.: To je bio jedan doživljaj koji se pamti cijelog života. Svakomu je čast govoriti ispred
pape, napose kad kao Hrvat predvodim hrvatski sport pred cijelim svijetom. Osjećao sam se
puno bolje, a je li mi to pomoglo, stvarno ne znam.

**Biste li, na kraju, poručili nešto svojim navijačima u Subotici, s obzirom da ste
igrali nekoliko juniorskih turnira u gradu na sjeveru Bačke?**

G. I.: Za Suboticu me uvijek vežu lijepe uspomene iz mladih dana, te upućujem
pozdrav svim Subotičanima.

Petar Ganimed

 GARANT

**PREDUZEĆE ZA
POLJNU I UNUTRAŠNJU
TRGOVINU D.O.O.**

**BEG OKTOBARSKE REVOLUCIJE 37
SUBOTICA**

024/25-004 direktor

27-002 komercijala

29-042 maloprodaja

23-537 magazin

telex 024/26-719

 Gemini - commerce

JEFTICA, Lenjinov park 1/II, ☎ 51-093, 52-087

KANCELARIJSKI MATERIJAL I PRIBOR

Stručno i pouzdano

**POMOĆ U UČENJU...
PRIPREMA ZA KVALI-
FIKACIONI ISPIT...
ENGLJSKI JEZIK...
...PLUS AUTOŠKOLA.**

**ŠKOLA
PLUS**

**Štrosmajerova 3
Subotica**

☎ 27-010

DRUGI TRADICIONAL

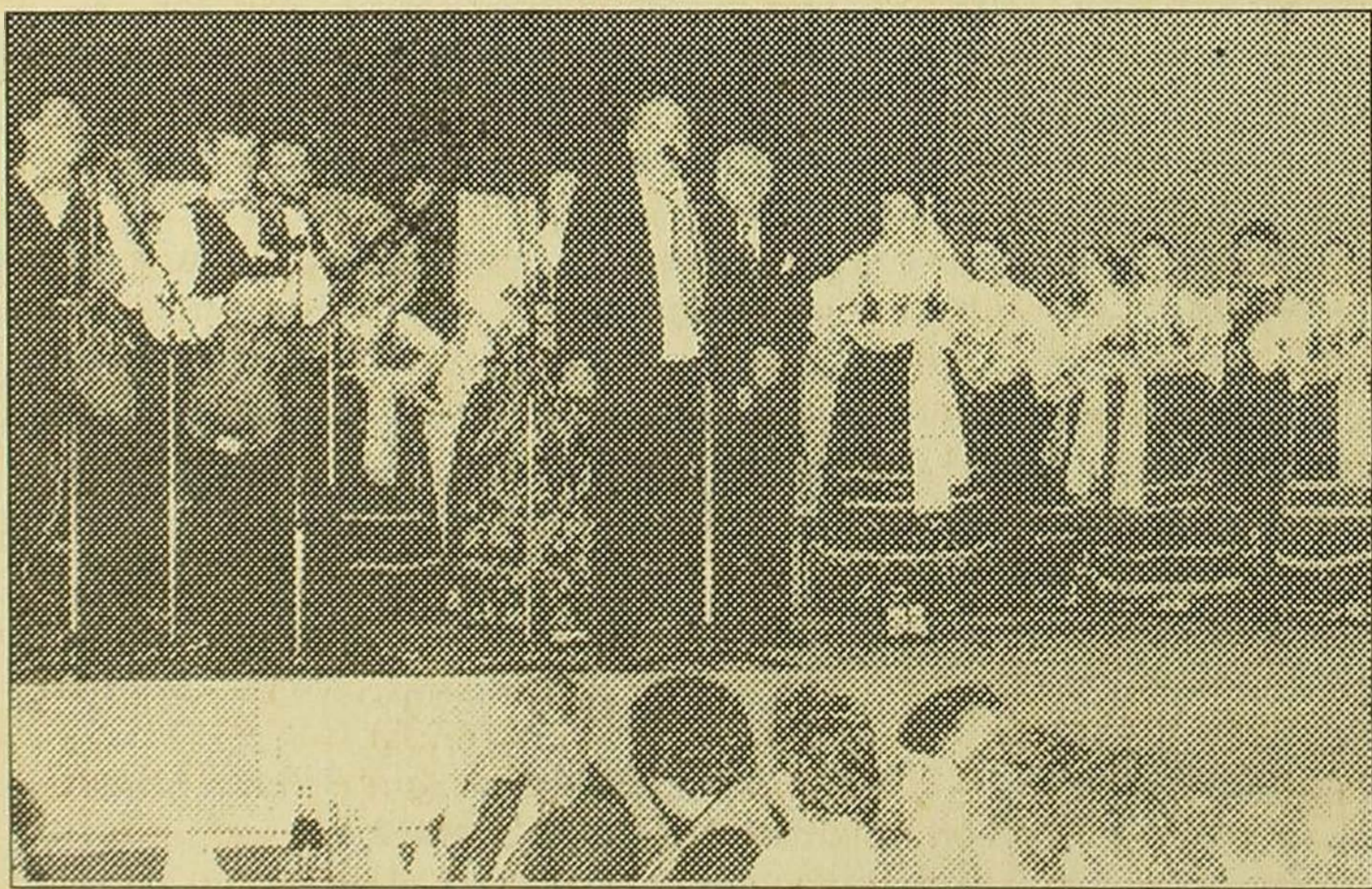
Tradicionalni Institutov susret novinara

Ove je godine po drugi puta održano, sada već, „tradicionalno“ druženje predstavnika javne riječi iz subotičkih glasila u povodu svetaca katoličke crkve sv. Franje Saleškog (slavi se 24. siječnja), inače zaštitnika novinara, i Ivana Bosca (slavi se 31. siječnja), zaštitnika nakladnika. Naime, na inicijativu Instituta „Ivan Antunović“ i njegova predsjednika **vlč. Andrije Kopilovića** ove su se godini ponovno susreli na večeri u crkvi Marije Majke Crkve u Aleksandrovu u utorak 4. veljače

„prvi ljudi“ slijedećih redakcija: **vlč. Andrija Anišić**, odgovorni urednik katoličkog lista „Zvonik“, **Boško** glavni i odgovorni urednik časopisa za kulturu, književnu umjetnost „Rukovet“, **Mária Nagy**, urednica programa mađarskom jeziku Radio Subotice, **Čedomir Kilibarda**, programa na srpskom jeziku Radio Subotice, **Milenko** dopisnik „Politike ekspres“ iz Subotice, **Lidija Molcer** glavni urednik glasila DSHV-a „Glas Ravnice“, **Hajnalka Szab**

Veliko prelo

„No, kako je bilo na prelu?“ Tim ričima počima divan ko nije bio sa onim ko je bio na ovogodišnjem Velikom prelu. Pod dojmom doživljenog upitani skoro da ne zna otkaleg da počme pripovijdat, pa obično uzvrat: „Stogod što je bilo lipo.“ Tim ričima je sve kazano, al se zato natenane, rič po rič, raspripovida: ko je s kim bio, kako su se obukli, ko je držo govor i šta je kazo, čija je divojka izabrana za najlipču prelju, kako su svirci dvorili goste, koje su igre igrali...i tako redom o svim pojedinostima. Onako usput se po koja kaže o iću i piću, al to za prelo nije tako važno, ko sve drugo. Pa onda da i ja pođem redom:

Već smo navikli da Veliko prelo ovako dobro mož priredit samo HKC „Bunjevačko kolo“. Ove godine rad preuređenja velike dvorane ovu su zabavu održali u zdravo lipoj dvorani KUD „Nepkor“. Nažalost, u nju je moglo stat samo 220 gostiju, pa je tušta nji ostalo bez ulaznica.

Kako i priliči doć na ovu zabavu, svi su se svečano obukli i dok su sidali na mista zabavljali su i svirci tamburaškog zbora „Neven“

i živa slika na bini. U zakazano vreme goste je pozdravio u organizatora direktor HKC „Bunjevačko kolo“, gosp. **La Vojnić Hajduk**, a prelo je po običaju otvorio domaćin, gradonačelnik gosp. **Kassa Jozsef**. Zafalio se što mu je pruže još jedna prilika da pozdravi ovako ugledan skup Bunjevaca i mu je čast što je pozvan na ovu lipu zabavu. Istakao je da mu drago da med gostima ima i ugledni Srba i Madžara, pa je potvrda da subotičani žive u slogi i da jedni druge poštivaju.

Med počasnim gostima triba spomenit prisustva: gosp. **Kujundžić**, ataše za kulturu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, pridsidnicu KUD „Nepkor“ gđu **Kern Ibolj** zatim i druge pridstavnike društveni organizacija sa kojima HKC „Bunjevačko kolo“ surađuje.

Prid kraj večere pridstavljeno je 15 divojaka obučeni u naradnu nošnju, med kojima gosti triba da izaberu najlipču prelju njezine pratilje. To baš i nije bio lak zadatak jel su sve divojke mlade, lipe i na sebi imale lipu nošnju. Ipak, gosti su se odlučili na tri sedamnejstogodišnjakinje: za najlipču prelju **Jelena Nimčević**, a njezine pratilje su **Miljana Prčić** i **Jelena Skenderović**. Već po adetu izabrane divojke su darivane zlatom vezenim papučama i drugim raznim vridnim darovi.

Preljska pisma

Vedra lica, srca čista,
A vr svega ljubav, sloga.

Zima snigom pokrivena
Sva je bila i još ladna,
Al kraj svega draži ima
I veselja pruža svima.

Dok se čuju glasne žice
Naše mile tamburice,
Za ruke se svi vaćaju
I u kolu pocupkuju.

Običaj je od davnina
Naši vridni Bunjevaca
U te dane prelo kupit
Dicu, rod svoj, braću skupit.

Kroz noć tako sati teku
U lipoti i veselju,
Ilu, piću i obilju,
A pisma se ori naša,
Svima znana, sasvim jasna:

Tako je i naše „Kolo“
Ovo „Prelo“ sakupilo,
Da se nađu prijatelji,
Poznanici i rođaci.

„Prelo kupi, svaki mu se diću
Nek se znade da Bunjevac
živi!“

Ove noći briga nema,
Samo šale, smij i igra,

Marija Maja Du

SUSRET NOVINARA

FOTO: J. Augustin XII.

drštva vjerskog lista za djecu „Utirárs“ (Saputnik), **Blanić**, član Redakcije „Subotičkih novina“, te **Vojislav** **Ignjanić** i odgovorni urednik „Žiga“ i njegov zamjenik **Avlijanin**.

Veći kratke životopise ova dva sveca, domaćin skupa vlč. **Ignjanić** u svom obraćanju „poslanicama javne riječi“ naglasio odgovornost poziva novinara, te ukazao na vrijednosti **Ignjanić** razumijevanja i pomaganja ovih djelatnika, osobito u

našoj „mješovitoj“ sredini, a u cilju „istinitog informiranja javnosti“. Ujedno je poželio više zajedništva i povjerenja ne samo u ovakvim prigodama. Uz tradicionalno pokladno jelo Bunjevaca krumpiraču, koja je ispečena u parasnčkoj peći na jednom verušičkom salašu, te domaće „misno“ vino, večer je prošla u atmosferi prijateljskog časakanja i uobičajenih novinarskih zajedljivih upadica.

(lj. k.)

nam sam da divojkama vride **Ignjanić** njim još više vridi da je nji **Ignjanić** odžabro za najlipče na prelu, a s **Ignjanić** čese moć dičit dok su žive.

Z ovo prelo pisnici su poslali **Ignjanić** preljski pisama, a žiri **Ignjanić** ženika literarne sekcije HKC **Ignjanić** „Bunjevačko kolo“ izabro je ovogo- **Ignjanić** „preljsku pismu, koju je **Ignjanić** **Marija Maja Dulić**.

Oo Veliko prelo, kojem niko, **Ignjanić** ništa zabavit **Ignjanić** namtit što su med gostima bile **Ignjanić** kehaše poznate ličnosti, koje do **Ignjanić** nimo vidali na našim priredba- **Ignjanić** „Lo je to od nji jel su pokazli da **Ignjanić** dudi pripadaju i želimo da i **Ignjanić** dolaze na nike priredbe **Ignjanić** „Bunjevačko kolo“. Tako ćemo **Ignjanić** običaj okupljanja na raznim **Ignjanić** edama i bićemo dostojni naši **Ignjanić** dal, koji med sobom nisu pravili **Ignjanić** krazlike - bili su jedinstveni.

Pl i piću, tamburašima i svima **Ignjanić** se paštrili da ugone gostima **Ignjanić** zovavit samo kako veliko zaker- **Ignjanić** D je svima bilo lipo pokazli su **Ignjanić** i niko prija tri, polak četiri nije **Ignjanić** ku, a dotleg su se mogli naigrat, **Ignjanić** je io, do mile volje. Svircima **Ignjanić** ta ist: dobro su dvorili goste.

N kraju moram kazat da je ova **Ignjanić** avprošla tako da se s njom **Ignjanić** im dičit, jel niko svojim **Ignjanić** našajem nije osramotio Veliko **Ignjanić** ol.

Alozije Stantić

Nova auto revija

Ovih dana u prodaji se pojavila prva subotička auto revija **Auto Media**. Časopis je izuzetno dizajniran, tiskan na finom papiru, visokog kvaliteta kolor fotografija i interesantnog sadržaja.

Ljubitelji automobila mogu provesti ugodno vrijeme listajući stranice novog časopisa. Već u prvome broju možete uživati u čitanju o novom Audiju „A4“ i „A6“, Suzukiju „TL 1000S“, „Volvo“ kamionima, mini automobilima, aktualnostima na svjetskom tržištu, kao i praćenju tržišnog barometra. Sve to za samo 5 dinara!

Izdavač je preduzeće **Grafo.pan**, osnivač i urednik **Daniel Čanji**, fotoreporter **Biljana Vučković** tisak: štamparija **Globus**.

Numizmatika

Što se sve skuplja

Novac postoji već dvadesetšest stoljeća i u tom periodu otkovano je bezbroj različitih vrsta. Zato se numizmatičar početnik nalazi u dilemi – što skupljati?

Uobičajena vrsta zbirke (kolekcija) je novac svoje zemlje, ili pak novac koji je bio u prometu na određenom prostoru.

Iskusni numizmatičari se često odlučuju za skupljanje starog rimskog novca, koga na terenima bivše i sadašnje Jugoslavije ima podosta, a s estetske strane zadovoljavaju najoštrije kriterije.

Jednu od omiljenih kolekcionarskih tema čini skupljanje talira – krupnog srebrnog novca, čija se vrsta pojavila početkom XVI stoljeća u gotovo svim zemljama Europe.

Pored metalnog novca veoma je zanimljivo skupljati papirni novac. Na našim prostorima postojala je bogata aktivnost u tiskanju novčanica, te tako postoji veliki broj različitih vrsta vrlo interesantnih i lijepih.

U numizmatičku aktivnost u širem smislu spada i skupljanje medalja, ordena i plaketa.

Stvaranje zbirke zahtijeva vrijeme, to je posao koji iziskuje strpljenje, obrazovanje i izvjesne materijalne žrtve. Iskustvo nam kazuje da se na vrijeme treba opredijeliti.

Birajući koju vrstu zbirke hoće stvarati, numizmatičar- kolekcionar treba se odlučiti prvenstveno za onaj novac koji mu je najviše dostupan, jer će samo tako biti u stanju stvarati kolekciju koja će kao cjelina (ili barem dijelom) biti interesantna i vrijedna i imati kulturno-povijesni značaj.

Ante Zomborčević

Naš izbor

Tužaljka

Slušajte djeco:

Vaš otac je mrtav,
Od njegovih kaputa
Napravit ću vam hlačiće,
Napravit ću vam kaputiće,
Od njegovih starih hlača.
U njegovu ima džepu
Raznih stvarčica,
Ključeva i pennija
Pokrivenih duhanom:
Dan će dobiti pennije
Da ih stavi u banku,
A Anne će dobiti ključeve
Da njima lijepo zvecka,
Život mora teći dalje,
Premda dobri ljudi mru.
Anne, jedi doručak,
Dan, uzmi lijek;
Život mora teći dalje
Zaboravih tačno zašto.

Edna Vincent Millay

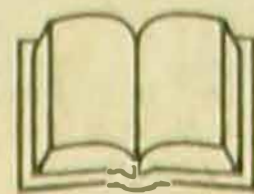
Krležijana

Analfabetizam

Kvadrupedi
ne čitaju

Već osamnaeset milijuna godina hodamo na stražnjim nogama, a još smo četvoronošci uglavnom svi! I što to znači, znati čitati i pisati, kada pišemo već sigurno dulje od pedeset hiljada godina, a svakih stotinu godina rodi se po jedan čovjek, koji umije doista pisati, a njega ne čita nitko!

Miroslav Krleža, 1932

Predstavljene Sekulićeve knjige u Baji

Troknjižje o
bunjevačkoj književnosti

U organizaciji bačvanskog Ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj u bajske Narodnosnoj kući, održano je u petak 7. veljače predstavlanje troknjižja akademika dr. Ante Sekulića o povijesti hrvatske književnosti u Ugarskom podunavlju. Neposredno prije toga, predsjednik je SHM Joso Ostrogonac otvorio u istom prostoru izložbu „Tisućsto godišnje veze Hrvata i Mađara“ u postavu Dure Šarošca, etnologa iz Mohača.

– Na preko tisuću i četiri stotine stranica, koliko imaju ove knjige, iznijet je tek u naznakama bogati baštinjeni materijal koji govori o onomu što je stoljećima hrvatski narod na ovim prostorima stvarao. Nakon ovih knjiga ni jedan se nov književni povijesničar neće moći ispričati ukoliko sved. hrvatsku književnost ovog područja na torzo. Glavnina materijala je, dakle, tu, te se nitko više neće moći maknuti u daljnim proučavanjima bez ovih Sekulićevih knjiga – rekao je na početku Stjepan Šešelj u ime nakladnika, Hrvatskog društva književnika Hrvatskog PEN Centra, otvarajući književnu večer, te dodao da je tako ostvarena ideja, koja se rodila prije pet-šest godina u Baji u neformalnom razgovoru Petka Vojnić Purčara, Vojislava Sekelja, Janja Horvat, da se uradi cjelovita obradba književne baštine Hrvata u Ugarskom podunavlju. Zadaće se prihvatio Ante Sekulić.

Najprije se zahvalivši nakladniku, on je istaknuo da je obrada onu građu koja je integralni i neotuđivi dio hrvatske kulture.

– Mi, Bunjevci i Šokci, smo dio hrvatskog naroda. Mi nemožemo pripadati nikome da onima čiji smo. Ja ne pripadam ni doseljenoj, ni raseljenoj, ni naseljenoj Hrvatskoj. Tu smo bili od davnina – rekao je Sekulić, te nastavio navodeći činjenicu da su već u XIII stoljeću postojali samostani u Baji i Baču, koji su pripadali Redodržavi Bosna Srebrena. Kulturna baština izrazila na tako starom korijenu sigurno je bogata, te se ne moramo ničega stidjeti, nego naprotiv moramo biti ponosni na ono što jesmo i što su nam preci bili. Sve što se moglo, što se skupilo stavili smo u ove knjige. Zato ovo nije antologija, nego više jedna građa. Svjestan sam i propusta; previdio sam neke pjesnike. Ali, ovu knjigu sam posvetio svima koji stvarali na polju književnosti na ovim prostorima više od 6 stoljeća. Sačuvajte te knjige za one koji će iza vas doći.

Govoreći o ovom Sekulićevom opusu ispred Bajske bunjevačke katoličke čitaonice, Antun Mujić je naglasio da su one neprocjenjivi doprinos našoj kulturi, dok je Vojislav Sekelj izrazio žalost što se ovaj događaj ne može ponoviti i u Sekulićevom rodnom kraju, u Subotici.

(t. 2)

IMENIK ROCKA

The Jefferson Airplane – uz „Grateful Dead“ najznačajniji je sastav San Franciska i jedan od najvećih američkih psihodeličnih – „acid rock“ grupa uopšte. U postavi: Grace Slick (vokal i klavijatura), Paul Kantner (vokal i gitara), Spencer Dryden (zamenio je predašnjeg bubnjara, Skipa Spencea, koji je otišao da osnuje još jedan bitan sastav istog usmerenja – „Moby Grape“, ali kao gitarista), Jack Cassidy (bas-gitara), Marty Balin (vokal, gitara i usna harmonika), i Jorma Kaukonen (vokal i gitara), intezivno su i uspješno delovali na muzičkoj sceni više od 20 godina, da bi, u nešto izmenjenoj postavi tu ostali prisutni i do naših dana, po imenom „Starship“. Kaukonen i Cassidy su od 1970. najpre naizmenično svirali u „svom“ sastavu, blues orijentisanom „Hot Tuna“, kao i s matičnim „Jefferson Airplane“, ali od 1973. potpuno se posvećuju „Hot Tuni“ i napuštaju „Airplane“. Grupa menja ime u „Jefferson Starship“, a njih zamenjuje pevač, basista i klavijaturista „Quicksilver Messenger Servicea“ David Freiberg i mladi gitarista Craig Chaquico.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- Jefferson Airplane Takes off (1966.)
- Surrealistic Pillow (1967)
- After Bathing at Baxter's (1967)
- Crown of Creation (1968.)
- Bless its Pointed Little Head (koncertni, 1969)
- Volunteers (1970.), kao „Jefferson Starship“:
- Red Octopus (1975.)
- Kao „Starship“:
- Knee Deep in the Hoopla (1985.)
- Grace Slick – samostalno:
- Dreams (1980.)
- „Grotna“ – sastav Marti Balina:
- Bodacious (1974.)
- Marty Balin samostalno:
- Balin (1981.)
- „Hot Tuna“ (Kaukonen i Cassidy):
- Live at the New Orleans House, Berkeley (1970.)
- Burgers (1972.)
- The Phosphorescent Rat (1973.)
- Americas Choice (1975.)
- Hoppkorv (1976.)
- Double Dose (dvostruki, koncertni, 1977.)
- Splashdown (1991.)
- Skip Spence – solo:
- Oar (1969.)
- Jorma Kaukonen – samostalno:
- Quah (1971.)

Robert Tilly

Nije teško do Dukat-a doći, te uz toplu parasičku peč leda na dobra stara vremena podsetiti.

NAVRA TITE.

Čekamo Vas svaki dan od 12 do 22 (osim ponedjeljka).

MENI od 12 do 16 sati PO POPULARNOJ CENI.

KROMPIRAČA prava po narudžbi iz parasičke peč.

DISNOTORSKA ČORBA u svako doba.

Pripremamo i druge kulinarske dukate (specijalitete).

ORGANIZIRAMO svadbe, prigodne svečanosti, poslovne

ručkovne večere, razne godišnjice, godišnjica prvog poljupca,

godišnjica... Izmislite sami, nije teško, lepše je i lakše.

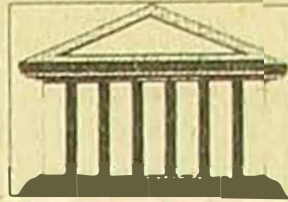
DOĐITE

Izvedite obitelj na nedeljni ručak bar jednom nedeljno.

SVAKE NEDELJE BUNJEVAČKA UŽNA.

PRIJATNO!

Prošetajte do PRERADOVIĆEVE 4.

Nova knjiga

Novi Iványi u Subotici?

Ex pannonia, Glasnik Istorijskog arhiva u Subotici br. 1, Subotica 1996.

red nekoliko se mjeseci pojavio novi subotički znanstveni časopis *Ex pannonia*, o promociji kojeg je „Žig“ već pisao. Knjiga započinje uvodom naslovljenim *Redakcija* a u pet poglavlja knjige (*Grada, život i življenja, Prikazi, Bibliografije i Iz rada Arhiva*) inače uređenih „po uzoru na već postojeće slične časopise, koji se u nekim sredinama u Srbiji stvaraju i izdaju već više od dvadeset i trideset godina neprestano (Valjevo, Uže, Leskovac...“, svrstani su radovi G. Ulmera (*Vlastelinski sud sela Bajmok 1772-1872*), S. Mačkovića (*Zanatlije Subotice u državi u popisima iz 1828. godine*), Z. Matijević i S. Prodanović (*Lični fond poetese Marte Korč Kenjereš*), Z. Veljanovića (*Školstvo Srba u Subotici - Aleksandrovu (Osnovna škola Sveti Sava 1804-1994)*) i *Istorijat i delatnost Istorijskog arhiva Subotica u 1994-1995. godini*), Magyar L. (*Izgradnja železničke pruge Bezdin - Subotica (1864-1869)*), N. Bašić Palović (*Najstariji kalendari i listovi - počeci periodike u Subotici*), N. Nikolić (*Natpisi i epifii pravoslavnog groblja u Subotici*), T. Petković (*Iz života ruske emigracije u Subotici - međuratnom periodu (1919-1941)*), G. Bušić (*Fabrika igračaka braća Špicer*), S. Prodanović (*Analfabetski tečajevi i prosvjetni rad žena u poratnom periodu (1944-1953)*), M. Likuške (*Prikaz izložbe Istorijskog arhiva u Subotici - Školstvo u Subotici, Osnovna škola „Ivo Lola Ribar“ 1856-1996. godine*) i Z. Matijević (*Prilozi za bibliografiju Emila Vojdrova i Prilozi za bibliografiju Gašpara Ulmera*). Izlazak časopisa je financiralo republikansko ministarstvo kulture i subotička općina. Na početku promatrano knjigom se obogaćuje značajna subotička bibliografija, što osobito vrijedi za radove G. Ulmera, S. Mačkovića, Magyar L. i T. Petković. Međutim...

Reč redakcije, za koju neinformirani čitatelji ne znaju je li iza nje stoji cijela redakcija, pored njeni članovi ili jedino njezin čelnik, sadrži nekoliko ocijena koje su iznenadile i pinavatelje subotičke prošlosti. U njoj se kaže da se o Subotici „na prste mogu izbrojati knjige koje bi zadovoljavale kriterijum naučno-istoriografije“ i da se „još od vremena kraljeva Ivanjija, dakle od pre više od stotinu

godina, do današnjeg dana sve više-manje vrtele u sferama pasionairanih istoričara-amatera. Tako objavljeni radovi, osim usamljenih izuzetaka, i kotiraju u historiografiji Srbije... svetlu tačku zauzima društvena organizacija „Monografija“, njena produkcija knjiga kao i njen časopis Pro memoria“. Na ovo je bilo posrednog osvrta na samoj promociji časopisa, ali je o tome, prigodom promocije jedne druge knjige, oštro progovorio i povjesničar Mirko Grlica.

Zato se čini da *Ex pannonia* zahtijeva temeljno kompariranje sa Iványijevim djelom. Međutim, već i letimičnim pogledom uviđaju se brojni promašaji.

Najprije je sam podnaslov edicije nejasan - na koricama piše - *Glasnik Istorijskog arhiva Subotica*, na prvoj stranici - *Glasnik Istorijskog arhiva* a na posljednoj stranici - *Glasnik Istorijskog arhiva u Subotici*? Također je nejasno zašto se na koricama najnovijih izdanja subotičkog arhiva, kao i u slučaju ove knjige, uporno pojavljuju kojekakve umjetničke ilustracije i kipovi (čija je umjetnička vrijednost inače nesporna) koji sa sadržinom odnosnih knjiga nemaju nikakve veze, dok u bogatoj subotičkoj pismohrani leže dragocjeni i lijepi dokumenti koji vane za objelodanjanje? Vrlo je uočljivo i nastojanje novog posloводства Istorijskog arhiva da svoja izdanja tiska isključivo na ćirilici. Koliko je to oportuno u multinacionalnoj sredini, vrlo je upitno. Između dva svjetska rata u mnogim beogradskim izdavačkim kućama i listovima, kao, uostalom i u Subotici (upor. *Književni sever*) toje uvijek bila stvar odluke autora ali i kurtoazije izdavača koji je kontaktirao autora. No, kada se već toliko insistira na ćirilici, tragikomično je ispisivanje latinskih riječi ćirilicom (samo prijerice - десертум - 24, ибидем - 127, 138), ali i loša lektura stranih riječi (npr. „consilarius“ i „vicekonsul“ namjesto *consiliarius* i *viceconsul* (11), „Márta Kovács Kenyeres“ umjesto *Kovács Kenyeres Márta*

(59) „cak“ umjesto *csak* (84), „Trgu-Mures“ umjesto *Tirgu-Mures* (195), „subinquinus“ i „inquilinus“ namjesto *subinquinus* i *inquilinus* (211) itd.). Izrazito neugodna stvar u knjizi je što su naslovi točno polovice radova drukčije napisani u sadržaju knjige nego iznad samog članka!? Na žalost, u knjizi ne nedostaje ni ideološke matrice: pravo na škole „poznato je, Bunjevci nisu ostvarili sve do 1918. godine“ (134), a u nacionalno-etničkoj strukturi subotičkih obrtnika iz 1828. g. se govori o Slavenima, Mađarima i Nijemcima (48), premda se na analizi prezimena može dosta pouzdano utvrditi koji su od tadašnjih subotičkih Slavena bili Dalmati, a koji Raci. Inače je vrlo znakovito da se u bibliografijama E. Vojnovića i G. Ulmera prešućuju nekoliko njihovih radova objavljenih u I tomu *Korena*, čime se dovodi u pitanje znanstveni karakter cijele knjige i ona dobija jednu posve dnevno-političku ulogu. Da je, na žalost, to moguće svrha ove knjige potvrđuje i rečenica iz *Reči redakcije* „obrađivane teme bazirane se... na zvaničnoj nauci i historiografiji“.

Posebna su priča članci Z. Veljanovića ravnatelja Arhiva, u koji vrve netočnostima i prešutkivanjem. Npr. na str. 204 se govori da je arhivska grada do četvrtog desetljeća XIX. st. „uglavnom pisana na latinskom, a zatim i na nemačkom, mađarskom i sprskom“ (ništa manje dokumenata nije od srpskog jezika nije sačuvano na ikavici - dakle na hrvatskom, osim ako je Z.V. smatra srpskim jezikom), „od 1918. godine do danas na srpskom“ (također netočno jer ima mnoštvo građe na mađarskom i hrvatskom), a za „okupacije od 1941-1944“ na mađarskom (postoji grada na njemačkom ali i na srpskom). Osobit primjer prešućivanja jeste člančić o povijesti današnje OŠ „Sveti Sava“ u kome uopće nije pomenuto da se škola posljednjih desetljeća zvala - „25. maj“, premda su drugi dratum promjene imena škole precizno navedeni!! Članak također sadrži do sada nepoznati podatak da su „asimilacija“ i „teške ratne godine uticale na etničku promenu stanovništva Subotice - Aleksandrova, tako da Srbi više ne čine apsolutno većinsko stanovništvo“! Uporno se i ponavlja da je ova škola nastala i razvijala se u Vojvodini, premda je do 1918. godina Vojvodina postojala samo od 1849-1860. g., te da je škola nastala u Aleksandrovu, premda se naselje i od tadašnjih Srba zvalo - Sandor. Članci Z.V. također sadrže više elementarnih pravopisnih grešaka (neke od njih su vidljive u navedenim citatima).

Summa summarum, Iványijeve znanstvene preciznosti i sistematičnosti nema previše u ovoj knjizi, pa se čini da je bilo neukusno i pominjati ga. Uz to, kvalitetni radovi su osakaćeni brojnim pogreškama koje se ne mogu pripisati autorima. Veliko je i pitanje što je tražila subotička općina u financiranju ovakvog projekta, budući se do vrijednih znanstvenih članaka (kojih ima u knjizi) moglo doći i drugim putem.

Josip Ivković

U djelima iz povijesti Subotice napisanim između dva svjetska rata svakako će biti potpuno pisano u III knjizi subotičke bibliografije koja je u pripremi, ali se bez posebnog navedenog nabrojati autori nekih od najznačajnijih znanstvenih knjiga koje se tiču subotičke povijesti i Subotice, te članaka i enciklopedijskih odrednica (ima li ih smisla nabrojati?) u kojima su znanstveno obrađeni različiti dijelovi povijesti Subotice, (bilo da se u njima piše isključivo o Subotici, bilo u okviru drugih tema). Primjerice, to su pisali M. Mandić, V. Stajić, A. J. Š., M. Protić, I. Milić, J. Erdeljanović, P. Pekić, M. Knežević, M. Evetović, J. Šokčić, A. Šokčić, M. Katanec, J. Radonić, B. Peruničić, V. Bogdanov, I. Kujundžić, B. Duranci, G. Ulmer, Zekeres L., Kolozsi T., A. Kuntić, S. Beretić, F. E. Hoško, Gajdos T., Ricz P., T. Vereš, Magyar L., Dobos J., A. Sekulić, B. Čupurdija, Palinkás J., B. Bukurov, Györe K., J. Buljovčić, Beszedes V., Szőlósi Gy., J. Ivanović, A. Rudinski, M. Grlica, Vujnović Prčić Gordana, Vukrić Lamić Viktorija, S. Bačić, K. Kuntić, Blázovics L., da spomenemo samo neke od autora različite provenijencije, koji su svoje radove objavljivali u Subotici, Novom Sadu, Zagrebu, Beogradu, Ljubljani...

ODBIJENA (ODBOJKA) NOVA SPORTSKA IGRA LOPTOM (I.)

Odbijena“, kako se nekada nazivala današnja sportska igra odbojka, pojavila se u Subotici 1926 godine.

Po završetku Prvog svjetskog rata, u Suboticu se doselio Dragutin Jeger, nastavnik gimnastike i načelnik Sokolskog društva, inače po rođenju Čeh. Jeger se isticao svojim stručnim kvalitetom i neobičnim fanatizmom u radu. Kao takav bio je pokretač i inicijator sportskog života među subotičkom mladeži. U to vrijeme u Subotici je nogomet bio sport br. 1 i čitava športska aktivnost se zasnivala na njemu. Međutim, Jeger kao iskusan stručnjak i pedagog, borio se da

omogući omladini svestraniji razvoj kroz sportsku aktivnost. Zato je nastojao da među školskom omladinom popularizira i druge sportske aktivnosti kao što su vježbe na spravama i atletika. Pored ove dvije sportske discipline, budno je pratio i primjenjivao u nastavi gimnastike najnovija dostignuća iz oblasti sporta.

Jeger je često odlazio u svoju postojbinu Čehoslovačku, koja je u to vrijeme bila jedna od vodećih nacija u podizanju i razvoju fizičke kulture, a iz koje se uvijek vraćao s nekim novim saznanjem iz oblasti sporta. Tako je 1926. godine prilikom svoje posjete, vidio kako se u Čehoslovačkoj igra jedna nova i zanimljiva sportska igra koja se zvala „Odbijena“.

Iako je „Odbijena“ bila tek nova igra, ona je kod Čehoslovaka bila već omiljena i vrlo popularna. Nije bilo mjesta niti sportske organizacije gdje se ona nije igrala, a igrali su je i žene i muškarci, mladi i stari. Uglavnom, nova sportska igra je bila pristupačna svima i svakome. Naravno da se i Jeger oduševio ovom novom i neobičnom igrom, te je po povratku u Suboticu počeo obučavati subotičku omladinu u igranju „odbijene“, odnosno odbojke kako je u kasnijem periodu nazvana ova igra. Iste godine je na saveznom sokolskom prednjačkom tečaju u Ljubljani dođe Stepanov takođe nastavnik gimnastike u programu rada između ostalog učio i odbojku. Na tečaju je Stepanov neobično brzo lako svladao osnove tehnike, te je već po povratku u Suboticu znao igrati odbojku. Tako su Jeger i Stepanov zajednički obučavali subotičku omladinu u odbojci a i sami su bili aktivni igrači.

(nastavak u narednom broju)

Ante Zomborčević

Pravnički kutak

LEX SPECIALIS

Otkako je srbijanski predsjednik obznanio da je odlučio presjeći problem i predložiti donošenje posebnog zakona (*lex specialis*) kojim će provesti preporuke posebnog povjerenstva (komisije) OEES-a i priznati prvotne rezultate drugog kruga općinskih izbora u 14 gradova, brojni ugledni pravници osporavaju logičku, političku, a napose pravnu utemeljenost takvog zakona. No, ostavljajući po strani oportunistički način rješavanja izborne krađe, ovaj put ćemo samo odgovoriti na pitanje što je zakon, a napose, što je *lex specialis*?

Poslije ustava, zakon (*lex*) je najviši pravni propis u suvremenim državama. Zakone donose isključivo parlamenti - kod nas su to savezni i republički (donedavna i pokrajinski).

Zakon generalno regulira bezbroj unaprijed neodređenih slučajeva, on je dakle uvijek *lex generalis* (lat. *generalis* = opći). Filozofski se zakon temelji na tome da se najprije postavljaju opća pravila, koja se potom primjenjuju na konkretne slučajeve.

Posebnim zakonom (*lex specialis*) regulira se, kao izuzetak, dio slučajeva već reguliranih općim zakonskim pravilom (lat. *specialis* = poseban), a pojedinačnim zakonom (*lex singularis*) se regulira pojedinačni slučaj (lat. *singularis* = pojedinačni). Zbog toga sporni zakon koji je povod ovoga teksta, nije posebnog nego pojedinačnog zakona, jer se njime regulira pojedinačni slučaj, što nije zakonska materija, već takve odluke donose upravni i sudski organi, budući da ovdje slučaj prethodi pravilu. Namjernom terminološkom zbrkom se zapravo željelo reći da je posebnim zakonom regulira samo dio izbornog procesa u odnosu na ispravno provedene izbore regulirane općim izbornim zakonima!

Primjer rogozbatnog pojedinačnog zakona bio je Zakon o zaštiti imena i djela Josipa Broza Tita, a novi takav slučaj je zakon koji se sastoji od 4 članka i zove se Zakon o proglašenju za konačne privremenih rezultata izbora za odbornike skupština opština i gradova navedenih u izvještaju misije OEBS!

Inače je riječ zakon slavenskog podrijetla, i doslovce znači - „na početku“, nešto što je utemeljeno na početku, ili nešto što označava početak nečega, što odgovara i suvremenoj strukturi zakona (počinju rječima Zakon o ...).

“(j.š.)

Ode Bolto na ogled

- drugi put -

Dramska družina HKC „Bunjevačko kolo“ sudjelovala je, po drugi put, na III danima hrvatskog pučkog teatra, festivalu koji se već treću godinu održava u Hercegovcu, mjestu u Bjelogorsko-bilogorskoj županiji. Ova manifestacija, čiji je organizator Hrvatska matica iseljenika, zamišljena je kao susret dramskih skupina iz hrvatske dijaspore i domaćih kazališnih amatera. Cilj je smotre da putem upoznavanja stvaralaštva različitih družina stimulira njegovanje kulturne baštine i pridonese čuvanju jezika, uključujući i sve obilježja dijalektalnih i lokalnih govornih razlika u dijaspori. Ove godine smotra održana od 7. do 9. veljače.

Na festivalu su, pored dvije domaće te naše subotičke družine, nastupile još dvije trupe iz Austrije (jedna iz Gradišća, a druga iz Beča) i Hrvatsko kazalište iz Pečuha, kao jedini profesionalni hrvatski teatar izvan matične zemlje, dok su scenski izričaj dječje mladeži reprezentirale glumačke i recitatorske grupe iz dviju hrvatskih škola u Mađarskoj (iz Budimpešte i Mlinaraca) i dvije domaće skupine (iz Hercegovca i Osijeka).

Subotički ansambl je u večernjem („udarnom“) terminu prikazao komediju Matij Poljakovića „Ode Bolto na ogled“ u režiji Josipa Bajića, što je zapravo bila premijerna izvedba (premijera će u Subotici tek uslijediti). Uspjelu i razigranu predstavu gledateljstvo je srdačno primilo, pokazavši zavidan stupanj razumijevanja bunjevačkog govornog izraza, očigledno već naviklo na jezične različitosti karakteristične za izvedbu ansambala koji dolaze sa širokog prostora hrvatske dijaspore. Reakcije publike, njen smijeh i aplauzi kojima je nagrađivala duhovite replike glumaca, bile su dodatni poticaj za glumačku igru.

Bunjevački ambijent, običaji i jezik predstavljeni su i u izvedbama pečuškog kazališta, koje je izvelo našoj publici znani pučki komad - „Katicu“ Antuna Karagića, te scenskoj realizaciji ulomka „Polivanje“ iz „Ča Bonine razgale“ Matije Poljakovića tumačenju đačke družine iz Budimpešte, koju vodi Ana Cvijanov.

Na smotri je sudjelovalo oko dvjesto kazališnih amatera koji su, družeći se u slobodnom vremenu poslije predstava, uz zabavu i ples, imali mogućnosti upoznat i druge, uvjete u kojima djeluju, te uspjehe koje ostvaruju.

Bilanca od tri izvedbe bunjevačkih autora (od ukupno deset predstava) više je nego povoljna. Međutim, postignuti uspjeh i obavezuje sve naše stvaraocce da se on opravda i krene dalje.

(j. b.)

Izložba crteža

Ucafeu „The club“ (foyer kina „Zvezda“) 6. veljače je otvorena izložba crteža subotičkog akademskog slikara Miroslava Jovančića. Predstavljajući izlagatelja i njegov opus, izložbu je otvorila Olga Šram, povjesničar umjetnosti i ravnateljica Likovnog studija. Izloženo je 60-ak do sada neobjavljenih radova nastalih tijekom studiranja mladog subotičkog slikara na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu. Riječ je o zanimljivim crtežima u formi bilješke, rađenim u kombiniranim tehnikama. Na njima su faktografski zabilježene crtice iz svakodnevnoga života - scene s ulice, iz voza, u sobi i sl. Izložba će biti otvorena dva tjedna.

i.v.a.

O stanju i problemima u poljoprivredi i klaničnoj industriji

Članovi Društva poljoprivrednih inženjera i tehničara Subotice - Kanjiže, razmatrajući stanje i probleme u sferi agrara, pokušavaju da nađu takva rešenja koja su veoma važna, da ne kažemo stratešku granu privrede pokrenuti sa najniže - mrtve razine. Naime, konstatovano je da poljoprivredna klanična prerađivačka industrija više ne može podneti teret koji joj je nametnut. Zbog neakvog nazovimo socijalnog mira, ova grana privrede je u kolapsu. Ukoliko nadležni žele spasiti poljoprivredu od propasti, moraju se suočiti sa realnošću, koja nije nimalo ružičasta. Spas vidimo u angažovanju i aktivni-

ranju visokoobrazovanih stručnjaka, članova stručnog Društva poljoprivrednih inženjera i tehničara Subotice, kao objektivne snage koji su svojevrmeno dokazali, da su sposobni i za najveće podvige naročito u ovoj grani - u sferi proizvodnje hrane. Krajnje je vreme da se sada ponovo poslušaju reči onih snaga koji su i do sada radili na unapređenju ove grane, koja je ne tako davno dostigla zapažene rezultate i u svetskim razmerama.

Sada je momenat da se o ovim problemima raspravlja, kao i da se naši poljoprivredni proizvođači informišu o onim aktuelnim merama koje su potrebne da preduzmu u cilju uspešnog nastavka proizvodnje jesenjih kul-

tura, odnosno, mere za obavljanje prolećne setve i sadnje koja nam predstoje.

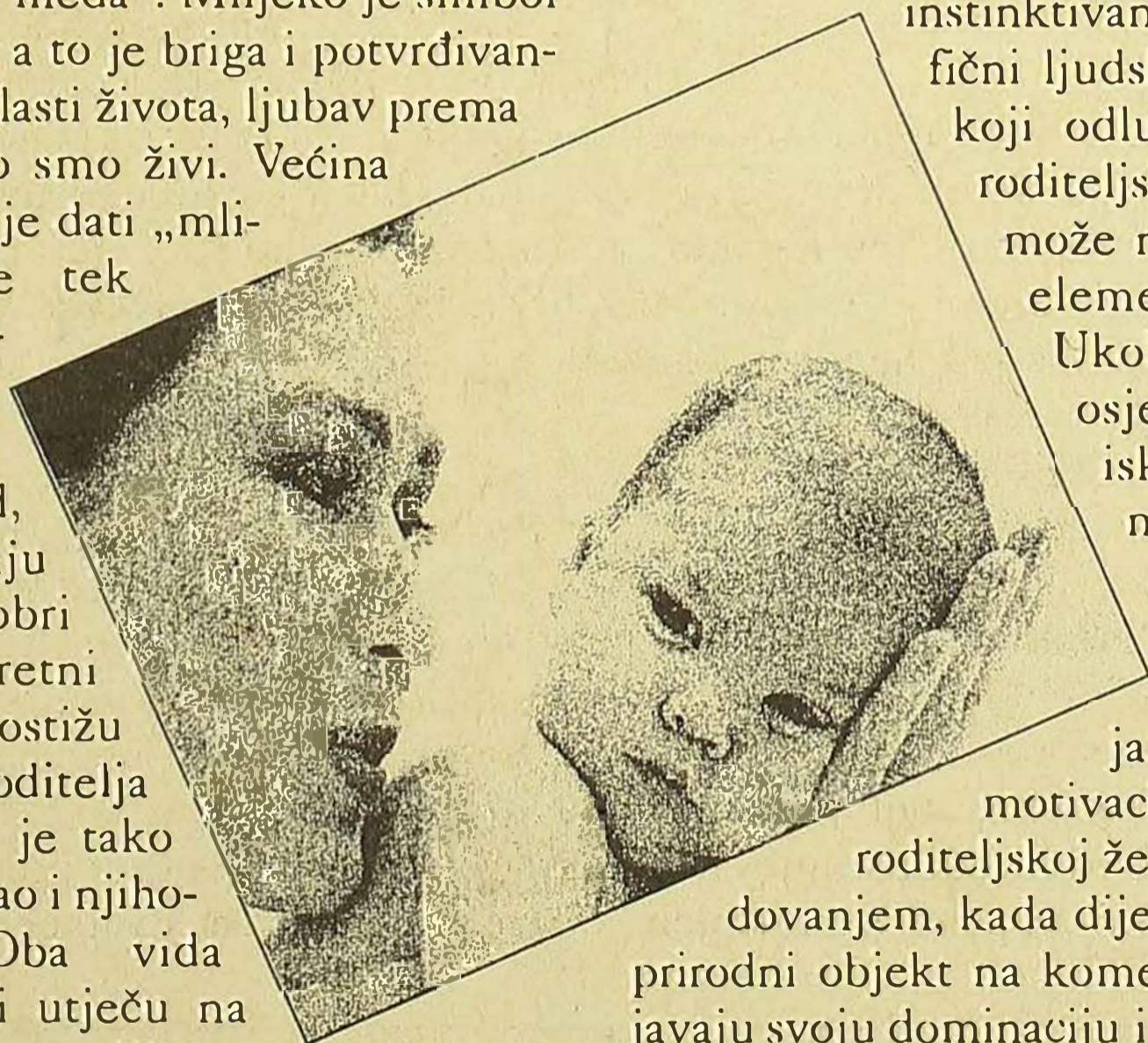
O svim ovim pitanjima naši eminentni stručnjaci dat će svoje viđenje i predloge na savetovanju koje će se održati 21. februara ove godine u prostorijama Saveza stručnih društava Subotice, u Engelsovoj ulici broj 9 (na kraju „Korza iza robne kuće „Beograd) sa početkom u 17 časova.

Uvodničari će biti dr Vasa Isakov za oblast stočarstva, mr Mirko Ostrogonac za oblast ratarstva - biljne proizvodnje, mr Josip Jaramazović za oblast zaštite bilja, dr Andrija Peić za oblast agrohemije i drugi naši stručnjaci.

Verujemo da će ovo savetovanje doprineti boljem sagledavanju stanja i problema, i biti važna poruka nadležnima koji su odgovorni za ovu sferu privrede.

Ing. Tibor Tili, stručni sekretar Društva

Afirmacija djetetovog života ima dva vida: jedan su skrb i odgovornost roditelja, koji su apsolutno potrebni za odgoj djetetova života i rasta, dok drugi vid seže dalje od pukog održavanja (E. Fromm). On se ogleda u stajalištu koje djetetu pruža ljubav prema životu, koje mu pruža osjećaj: vrijedno je živjeti, dobro je biti dječak ili djevojčica, dobro je da sam na ovoj zemlji, na ovom svijetu. Ova dva vida afirmacije ima zrela roditeljska ljubav. U prvom periodu ona se kazuje u brizi za djetetovu egzistenciju, za državanje njegovog života i rasta. Ali u drugom koraku roditeljska ljubav pruža djetetu osjećaj da je vrijedno biti rođen. Ona mu pruža ljubav prema životu, a ne samo želi da ostane živo. Ista ideja nalazi se u simbolu „obećana zemlja“ koja se opisuje kao „puna mlijeka i meda“. Mlijeko je simbol prvog vida ljubavi, a to je briga i potvrđivanje. Med je simbol slasti života, ljubav prema životu, i radost što smo živi. Većina roditelja sposobna je dati „mlijeko“, ali ih je tek malo sposobno dati „med“. Dabi bili kadri dati med, supružnici moraju biti ne samo dobri roditelji, već i sretni ljudi, a taj cilj ne postižu mnogi. Ljubav roditelja prema životu isto je tako važna za dijete kao i njihova tjeskoba. Oba vida roditeljske ljubavi utječu na djetetovu ličnost.

Med je među djecom, a i odraslima, razlikovati one koji su dobili samo „mlijeko“ od onih koji su dobili „med i mlijeko“.

Odnos između roditelja i djeteta po svojoj prirodi je odnos nejednakih osoba, u kojoj je jednoj potrebna sva pomoć, a drugi je daju. Upravo zbog tog nesebičnog karaktera, roditeljska ljubav se smatra najvišom vrstom ljubavi i za najsvetiju od

emocionalnih veza. Međutim, smatra se da ova ljubav ne dolazi do punog izražaja u ljubavi za malo dijete, već u ljubavi za dijete koje sazrijeva. Zapravo ogromna većina roditelja voli dijete dok je malo i potpuno ovisno od njih. Većina žena i muškaraca želi djecu; sretni su s novorođenčetom i gorljivi u svojoj brizi za njega, unatoč činjenici da od djeteta, osim smjeha ili izraza zadovoljstva, ne dobijaju ništa za uzvrat. Smatra se da je ovaj vid ljubavi djelomice instinktivan, ali postoje i specifični ljudski psihološki faktori koji odlučuju o ovom vidu roditeljske ljubavi. Jedan se može naći u samoljubivom elementu ove ljubavi. Ukoliko oni još uvijek osjećaju dijete kao isključivi dio nje, majčinska ljubav zapravo može biti zadovoljenje njenog samoljublja. Druga negativna motivacija može se naći u roditeljskoj želji za vlašću ili posjedovanjem, kada dijete, na žalost, postaje prirodni objekt na kome majka i otac ispoljavaju svoju dominaciju i želju za posjedovanjem.

Međutim, važnija je i sveobuhvatnija potreba roditelja kao ljudskog bića da budu stvaratelji; da budu bića koja nadilaze pasivnu činjenicu da su stvoreni otac i majka, kao ljudska bića, najprirodnije i najlakše postižu zadovoljstvo stvaralaštva upravo svojom roditeljskom brigom i ljubavlju za dijete. Oni nadilaze sami sebe u djetetu, tj. njihova ljubav za svoje dijete daje njihovom životu

smisao i značaj.

Ali dijete mora rasti. Ono se mora osloboditi majčine utrobe, majčinih grudi i očevo stalnog nadziranja; ono mora postati potpuno ljudsko biće. Majka i otac ne trebaju samo tolerirati već i željeti i potpomagati djetetovo osamostaljivanje i odvajanje od njih. Tek u toj fazi majčinska i očinska ljubav postaju tako teška zadaća da zahtijevaju nesebičnost, sposobnost da se da sve, a da se ne želi ništa osim sreće ljubljenog djeteta. Upravo u toj fazi djetetova sazrijevanja mnogi roditelji ne uspijevaju u toj zadaći ljubavi. Žena i muškarac samoljubivih sklonosti, željni posjedovanja i vladanja nad drugima, mogu „voljeti“ dok je dijete malo. Ali takva žena i takav muškarac ne mogu voljeti dijete kad počne sazrijevati i izražavati svoju osobnost. Samo roditelji koji su stvarno sposobni za ljubav; roditelji koji su sretniji kada daju nego kada uzimaju, koji stoje čvrsto na svojim nogama, mogu voljeti dijete kada se ono nalazi u procesu odvajanja.

Roditeljska ljubav za dijete koje odrasta, ljubav koja ne želi ništa za sebe, možda je najteži oblik ljubavi koji treba postići. I utoliko je varljiviji što majka i otac s velikom lakoćom mogu voljeti svoje dijete. Ali upravo stoga roditelji mogu istinski voljeti kao roditelji jedino ako uopće mogu voljeti svoga supružnika, drugu djecu, strance, sva ljudska bića njima znana i neznana, bez obzira kojem narodu pripadaju, bez obzira koliko su obrazovani ili kakvu boju kože imaju. Muškarci i žene koji nisu sposobni za ljubav u tom univerzalnom smislu mogu biti nježni roditelji koji vole. Oni dokazuju ljubav voljom da podnesu neovisnost svog djeteta od njih.

Mark Luan Gashi

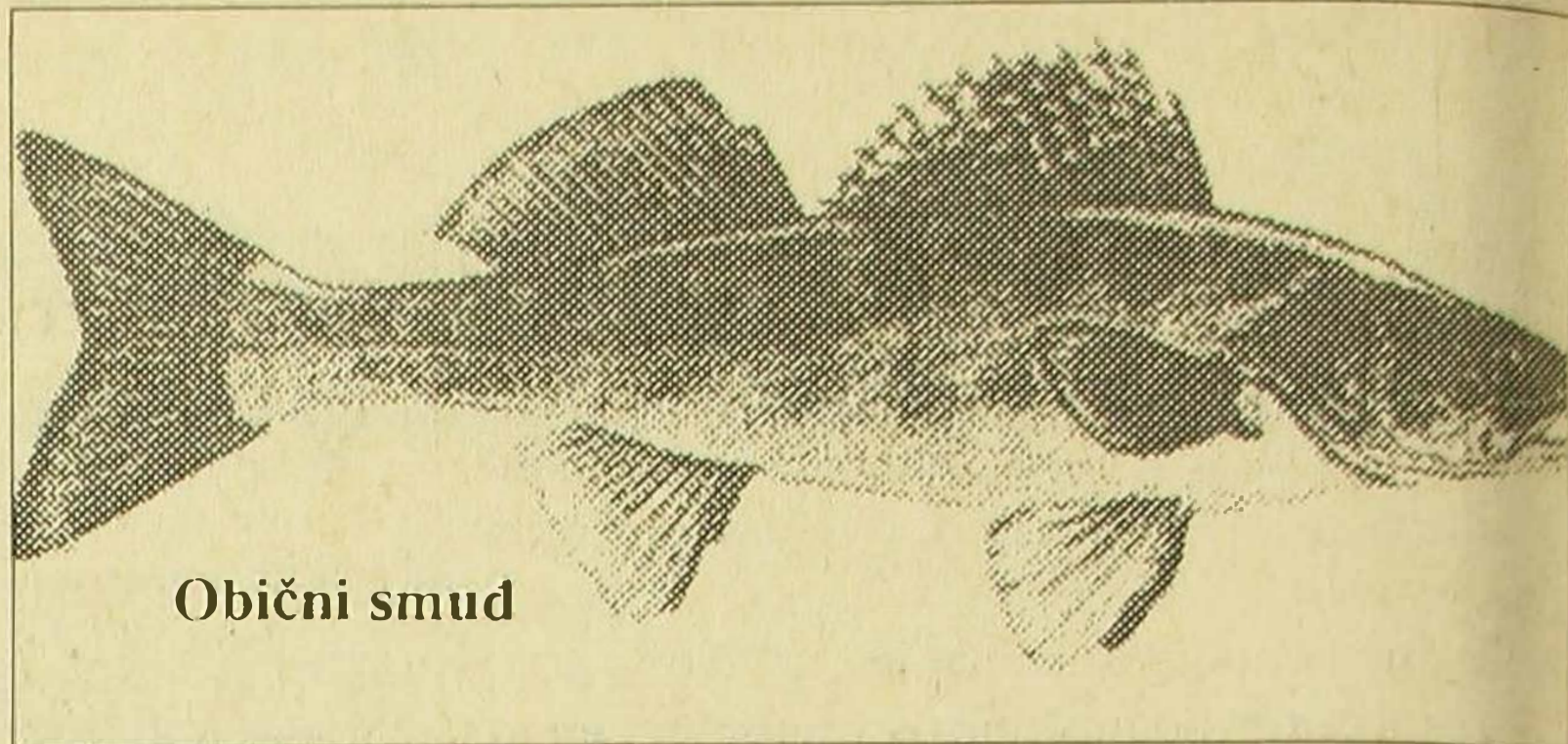
Psihologija oko nas

Zrela roditeljska ljubav

Smuđ

(*Stizostedion lucioperca L.*)
(Zuban, mađarski: süllő)

Obični smuđ

Od riba grabljivica njemu je pripao ukrasni pridjev da je kralj riba i riba kraljeva. Zovu ga još staklenooki, oči mu tako izgledaju, a neki mu tepaju „barun“, „lord“... Kad se ova riba bolje upozna onda postane jasno zašto se o njemu tako govori.

Pripada porodici grgeča, a u rodu smuđeva ima pet vrsta, od kojih u našim vodama žive dvije: običan (zuban) i kamenjar (kamenjak, „štajšil“). Tijelo mu je vretenasto; usta su mu velika, jaka, zubata i duboko usječena do ispod sredine očiju. Ždrijelo mu je usko, pa se stoga prvenstveno hrani sitnijim ribicama. Leđa su mu zelenkasto-siva, bokovi nešto svjetliji, a preko njih ima 8-12 poprečnih tamno-sivih pruga. Repno peraje mu je istočkano tamnim pjegama. Prednje ledno peraje sastavljeno je od oštih, a zadnje ledno peraje od mekih žbica.

Po kvaliteti, meso smuđa spada u prvu kategoriju i veoma je hranjivo. Mnogi sladokusci tvrde da je najukusnija slatkovodna riba (ja se nikako ne mogu odlučiti kome da dam prednost: njemu ili kečigi). Meso sadrži samo 0,8% masti (šaran 4,2%), ugljičnih hidrata 0,2% (šaran 1,2%), kalorična vrijednost mu je 84 kalorije u 100 gr (šaran 106).

Do prije pedesetak godina lovljeni su primjerci teški oko dvadesetak kilograma, a u naše vrijeme rekordni primjerci su oko petnaestak kilograma (mađarski državni rekord je 14,5 kg). Ritam rasta smuđa ovisi od obilja hrane u vodi u kojoj živi. Prosjek prirasta mu je u prvoj godini duljina do 20 cm i težina oko 0,10 kg; u drugoj godini naraste do oko 25 – 30 cm i dostiže težinu oko 0,25 – 0,40 kg, da bi oko desete godine narastao u duljinu od oko 70 cm i postigao težinu 5 – 6 kg.

Živi u vodama većine zemalja Europe, a u nas ga ima u svim rijekama crnomorskog sliva i u većini njihovih pritoka. Naseljavaju ga i po zatvorenim vodama u kojima ga gaje kao konzumnu i sportsku ribu. Naseljen je u Paliću i Ludošu, gdje se dobro prilagodio – tu se i mrijesti. (Na pokusnim izlovljavanjima u Paliću nađeni su primjerci od 6 do 7 kg). Ima ga u umjetnim akumulacijama kod Bačke Topole i Velebita. Voli duboku, tekuću i čistu vodu, po mogućnosti sa šljunkovitim dnom, ali se nalazi i u mutnoj vodi Dunava. Najbolje podnosi vodu toplote, između 12 i 18 C.

Najradije boravi u dubokoj vodi, oko podvodnog granja, stupova mostova, kraj kamenitih nasipa, potopljenih plovnih objekata ili drugih krševa i u dubokim virovima. To su mjesta gdje se postiže najbolji ulov.

Smuđ ne podnosi ropstvo, pa tako ni transport na veće udaljenosti, ma koliko mu usput davali kisika on će uginuti. Ulovljen se može dugo čuvati – brzo ugiba. Zato njegova prodaja nije toliko raširena, jer se na tržište ne može dopremiti živ. To mu je velika mana i zato nije rasprostranjen njegov uzgoj, pa nije poznat širem krugu potrošača ribljeg mesa.

Smuđ je noćna grabljivica. Hranu uzima uveče, noću i u rano jutarnjim satima. Može se uloviti i usred dana, ali su tada izgledi ulova vrlo mali i treba imati sreće da se pronade njegovo podvodno skrovište. Mlađ se prvo hrani zooplanktonom, kasnije podvodnim ribicama, da bi već krajem prve godine postao grabljivica hraneći se ribicama uglavnom sitnom bijelom, zatim žabama, punoglavcima, ritskim krmovima, larvama vodenog cvijeta... Kao grabljivica, sklon je kanibalizmu. Veliki je neprijatelj štika i u onim područjima gdje boravi, štuka se može zadržava (zato je u velebitskoj akumulaciji štuka vrlo rijetka).

Alojzije Stantić

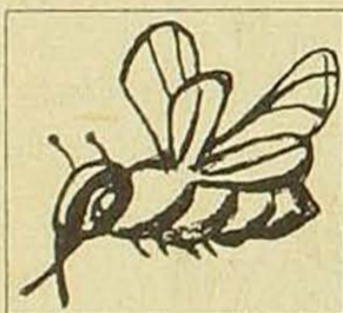
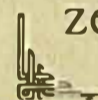

Recept za pripravu ribe:

Smuđ nadjeven slaninom

Potrebno je: smuđ od oko 1,5 kg, 100 gr suhe slanine, 2 žlice senfa, 2 žlice struganog parmezana, 2 žlice ulja, 2 žlice kiselog vrhnja, sol.

Očišćenog smuđa uz ledno peraje, s obje strane, špikovati slaninom isječenom na tanke kriške. Posoliti prema ukusu. Nekoliko kriški slanine staviti u trbušnu duplju ribe, a nekoliko na prethodno nauljene posude u kojoj će se riba peći. Smuđa pomazati tankim slojem senfa i posuti struganim parmezanom. Položiti ga na reznjeve slanine i staviti u rernu da se peče. Recept zagrijati na oko 200 °C jer se riba tako neće peći polagano i neće se raspasti. Za oko 15 minuta smuđ će biti pečen i tada ga prekriti kiselim vrhnjem i još malo zapeći. Za salatu služiti krumulj zelenu ili od rajčica. Od vina preporučamo rizling.

Pčelarstvo Vinodolski zakon

Ravno 709 godina je prošlo od izdavanja Vinodolskog zakona, jednog od rijetkih i važnih Europskih srednjovjekovnih dokumenata. Rijedak je slučaj da već u XIII stoljeću sam narod na vlastitom jeziku popisuje svoje pravne običaje posredstvom svojih predstavnika. Izvorni tekst zakona napisan je na starom hrvatskom jeziku.

Profesor dr. Lujo Margetić daje u svojoj knjizi „Iz Vinodolske prošlosti“ uz tekst, prijevod i tumačenje (uz fotografske reprodukcije) najstarijeg sačuvanog rukopisa Vinodolskog zakona pisanog glagoljicom u drugoj polovici XII. stoljeća.

Vinodolski zakon počinje riječima: U ime božije, Amen. Ljeta gospodnjeg 1288. indikacije prve, šestog dana u mjesecu siječnju.

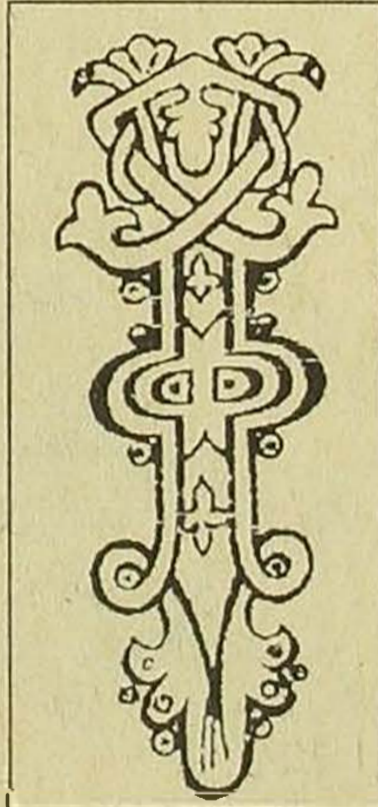
Veći dio Vinodolskog zakona posvećen je

kaznenom pravu. Tako se u čl. 8 i 9 zakona govori: Ako bi tko po danu učinio zlodjelo... (čl. 8), ako je netko noću ukrao u staji živinče, ili sa guvna žito, ili ulišta s mjesta gdje se drže pčele, med,...) kazniče se...

Iz ovih navoda vidimo da je u vrijeme donošenja zakona bilo ljudi pčelara, koji su imali svoje košnice na potezu: Bakar, Bribir, Drivenik, Grižane, Grobnik, Hreljina, Ledenica, Trsat (pobrojena mjesta su devet vinodolskih općina u to vrijeme), pa i šire, da se pčelarilo na med, da se med cijenio i bio dragocjen proizvod, da se sankcioniralo oduzimanje meda, da su se pčele držale u ulištima, i dr.

(Izvodi: Dr. Lujo Margetić, Vinodolski zakon 1288-1988. Novi Vinodolski, 1987. god)

Priredio Stipan Pekanović, predsjednik svjetskog sajma pčelarstva i svjetske pčelarske burze

Pčelarske zanimljivosti

Prostata se liječi polenom

Američki liječnici dr. I. M. Busch i dr. Zamm liječili su bolesnike sa prostatom peludom (polenom). Utvrđeno je da se prostata uvećava zbog nedostatka cinka. Iste godine u kanadskoj bolnici Red-Orchard utvrđeno je da manjak cinka u prostati dovodi do uvećanja prostate, a manjak cinka do kronične upale. Manjak od 68% izaziva uvećanje prostate. Upotrebom peludi smanjiti na normalnu veličinu, a upale salicilnom kiselom. Otklanjanjem nedostatka cinka od 35% do 38%. Prostate oboljele od raka ostale istom stanju, ali je spriječen daljnji razvoj i metastaziranje.

Švedski istraživač dr. Eric Ask-Up iz Uppsale upotrebom ekstrakta peludi je liječiti bakterijalnu infekciju prostate koja se inače odoljevala antibioticima.

Priredio: Ante Zomborović

Aforizmi

- Ambiciozna žena izlazi iz tame u sjenu, a završava u sjeniku.
- Kod nas se mnoge stvari stavljaju pod lupu. S no - čuvajmo se - i lupe mogu da „prolupaju“.
- Preko rada stvara se i red, dok „preko reda“ nina ni rada.
- Znanje je i pogrešno znanje.
- Ne „čepkajte“ po mislima da vam se ne pokida kontinuitet razmišljanja!
- Najbezazlenije su ipak - baby varalice.
- Greška liječnika je pokop; greška „čuvara bine“ je potop.
- Pročitavši neku knjigu ne paničimo ako je ne možemo prepričati; svaki pasus, rečenica ili riječ ulazi u naš mentalni sklop kao latentna tvorevina.
- Od jezik se stavljaju - najintimnije misli.
- Magarcem ne stupaj u kal!
- Vakodnevica jedne balkanske porodice: kunda s pendrekom i u miru udara.

Željko Skenderović

Toth optika
SUBOTICA

RADNO VREME:

Radnim danom 9.30-12.00
16.30-19.00
Subotom 9.00-12.00

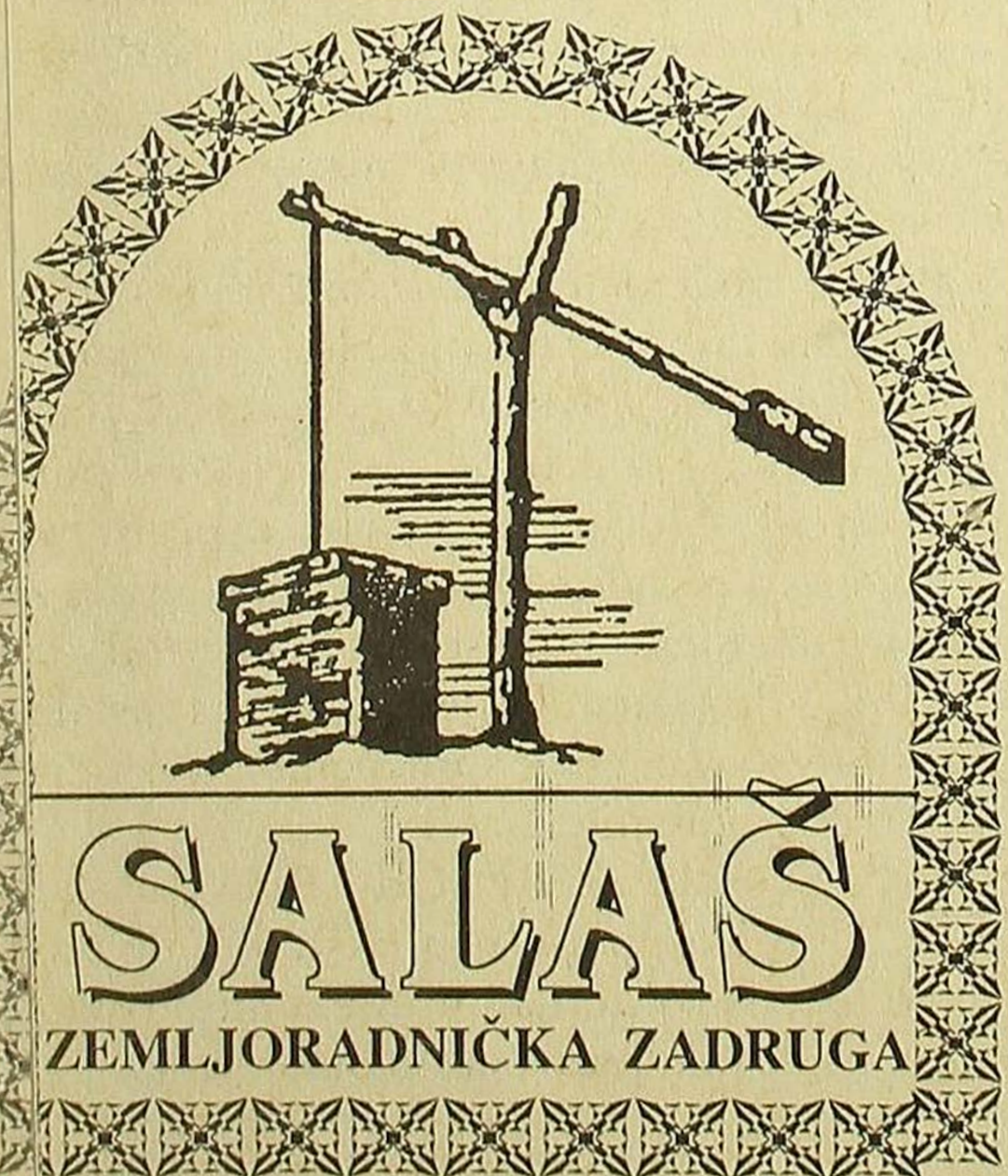
PREPISIVANJE OČNIH POMAGALA
i davanje saveta za korišćenje
istih, svakim radnim danom od
17.00 - 19.00

POSEBNE POGODNOSTI:

10% popusta kod gotovinskog
plaćanja
plaćanje u više rata
moćnost žiralnog plaćanja

Maksima Gorkog 26

Tel: 51-045

SALAŠ

ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA

Trska (II.)

Značaj trske

Višestruka je važnost trske: velikom lisnom masom značajan je proizvođač kisika; u ravnici je ratarskim usivima vitrobran od zaukani vitrova; hasnirali su je za koječega; daje utočište i ranu velikom broju životinja; bila je roba koja se dobro prodavala; vlasnicima je donosila izvanredan prihod. S njom se tribalo starat da se pokosi u pogodno vrime.

Kad su naši preci došli u ove krajeve mora bit da su se obradovali kad su vidili trstike po dosta gustim i dugačkim dolovima. To su najbolje ocinili oni koji su došli iz sliva Neretve di je bilo trske (najviše u Hutovom blatu). Dolovi su dobrodošli ljudima rad vode, trske i trave u mlaki (1), pa su se nuz nji najviše nastanili.

Za čeg su hasnirali trsku

Trskom su pokrivali zemunice, pa su samo radom i brez trošenja novca stekli krov nad glavom. Čim su se otukli (2) počeli su praviti zgrade, a za nji su imali pri ruki materijal: žutu zemlju za nabijanje zidova i trsku za tavanicu i krov. Jedini veći izdatak su imali da naprave pendžere i vrata. Ko je makar i na kratko živio u nabijanici, sa tavanicom od trske, zna s koliko malo i jeptinog ogriva triba da se zagrije soba, koju šale (3) ni najjači gornjak (4) nemož razladit.

Trščani krov se moro potkljukavat (5) svaki 5 - 6 godina jel su trsku izvlačili vrepći koji su se gnjizdili pod strijom (6). Vrimenom, svaki desetak godina, moro se prominit pošav (7) jel su ga oštetili golubovi.

Trskom su ograđivali i pokrivali šupe i naslame. Bilo je ljudi koji su od trske pravili zidove za ketrence, umazali i blatom, pa su tako imali jeptin ograđen prostor. S njom su ograđivali manje bašče da pilež ne ulazi čeprkat. Od trske su pravili „svinjarsku bricu“ (8), s kojom se mož sić krov, slanina i drugo koješta. Na trsku su pili vodu iz čobanje (9). Kad su štogod posadili il posijali u kućice il redove misto su obiluzili komadićom trske. Kunina (10) je bila dobra za metle s kojima su skidali paučinu il pra s tavanice i zidova, a brez nje se nije mogla zamisliti ni jedna kuća.

Svinjarska brica - nož

Na salašima di je ledina udarala u mlaku, a taki je bilo fajin, odranjivali su tušta patka. Jedva njim je tribalo davat ranu jel su vazdan (11) bile u vodi. Patke znadu dubit (12) i tako vačat pužiće i crviće, a nji je bilo u izobilju. Vode u ritovima su bile zdravo čiste i zato bogate i sočivicom (13), kojom su se patke ranile. Patke odranjene kraj ritova imale su zdravo čisto perje, za koje su plaćali prvu cinu (14). U ritu odranjivani pačići su bili cigurni od lisica i kobaca (15).

Falinga trske

Trska lako puca na bočni pritisak, pa ko s njom radi zasiče ruke, a najviše kad se vezivaju snopovi. Tribalo je dobro stegnit čekljun (16) da se snop ne odriši. Kod stezanja trska je lako pucala i ostrim rubovima zida stabljike zasikla, iskravila ruke. To je bio krvav posao u pravom smislu te riči. Trska je lako zapaljiva i kad bukne vatra na krovu on čakom izgori do zidova. Razbuktalu vatru trščanog krova nisu mogli utrnit.

Manje poznate riči:

- 1 - mlaka - travnat močvarni dio dola
- 2 - otukli, otuč se - stat na svoje noge, uznapridovat
- 3 - šale - doista, uistinu
- 4 - gornjak - vitar siverac
- 5 - potkljukavat - trsku duljine 60 - 70 cm ugurat i nabit u krov, popunit ga
- 6 - strija - dio krova koji nadvisuje zid, nastrešnica
- 7 - pošav - vrv trščanog krova
- 8 - svinjarska brica - 20 - 25 cm dugački dio stabljike oma iznad vode, od sridine do vrva uzdužno, koso, zasičen, bio je oštri rubova i vrva
- 9 - čobanja - drveni pljosnat sud za vodu, zapremine 15 - 20 lit.
- 10 - kunina - vlat trske, od zelene stabljike sa vlatom napravljena metla, od dvadesetak strukova, dužine 2 - 2,5 m il kraća nasadena na dugačko sapište
- 11 - vazdan - po cio dan
- 12 - dubit - stat sa nogama na gori (patka mož zaronit tilo samo toliko da joj noge ostanu virit iznad vode)
- 13 - sočivica - mala vodena plivajuća biljka, srcastog oblika, nalazi se u velikim kolonijama
- 14 - prva cina - najviša cina
- 15 - kobo - ptica grabljivica lovila je sitniju živinu (piliće, pačiće...) To je bila zabluda naši stari jer je živinu lovio jastreb. Kobo pripada porodici jastrebova al je sitniji od jastreba i lovi samo u letu sitnije ptice
- 16 - čekljun - „čvor“ svezanog snopa trske

Alojzije Stantić

ZANIMLJIVA MATEMATIKA:

1. U broju 523685 precrtati (izostaviti) tri cifre tačo da dobijeni broj bude:
  - a) najmanji
  - b) najveći
2. Koliko se dobije kad se dve desetice pomnože sa tri desetice?

Subotički specijaliteti -Tramvaj

Subotički tramvaj je nešto tipično za Suboticu. Ako išta priliči Subotici, tramvaj joj svaka priliči. Jer, iako bi još Subotica mogla biti bez tramvaja, sigurno je da ovaj subotički tramvaj ne mogao bez Subotice. Jer ne bi nigdi na svitu naš grada, koji bi ga tako strpljivo trpio. Ali s obzirom na ritam života u samom gradu, tramvaj igra jednu važnu ulogu. Naime, danas u svitu svuda važi pravilo: vrijeme je novac. Naravno, ovo za Suboticu ne važi. Jer se tu nikom ne žuri. Prema tome zato i postoji tramvaj, da bi ljudima još veća odvuče vrijeme. Iako se žuri taj ionako ide pišice, već ko ima vremena, i to mnogo vremena, taj sidne ponekad i tramvaj, ali ne da bi brže stigo, nego da bi se malo zabavio. Zašto da ide u kasinu, mijanu, ili kafanu. Pa tu je tramvaj. U njemu može da čuje kojekakve novosti i da se dobro zabavi. Tako se putnici primjer često klade: hoće li tramvaj iskočiti iz šina Palića, ili neće. Svaki daje po dinar, pa onda oni koji su pogodili unaprid, ti dile među sobom polože dinare. Ali ova igra već se ne rentira, jer tramvaj skoro uvijek iskače iz šina, pa niko neće da secuje to da neće iskočiti.

O tramvaju i u narednom broju, a možda i u sledećem viku

(„Bunjevačko žackalo“, 10. svibnja 1944.)

ДОПИСНИЦА

P. t.

Predsjedniku mjesne zajednice „Kerkeros“
Subotica,
Sjeverna Bačka

Na drugoj strani dopisnice piše:

U zadnje vrijeme izgubio sam dobar glas. Komšija iz SPS-a me ubjeđuje pa kaže: da ga nisam izgubio već su mi ga oni ukrali. Molim vas gospodine predsjedniče u vezi sa tim pod brzo-donesite jedan rex-prima zakon, ne zbog mene nego zbog onih u inozemstvu jer strina mi piše da su oni tamo zbog toga zdravo zabrinuti. Pa mi za početak šalje sirup za grlo kao lik.

Kutak sluđenih

Komuniciranje pismom

Velika je, gotovo bolno nerješiva, dvojba ostala sluđenom pučanstvu iza sebe nježna činjenica čudnog i nepriličnog općenja među prvim ljudima države nam Srbije. Naime, pismo je pisao Naš Predsjednik. Veoma važno pismo pisao te ga, sigurnom PTT putanjom, nježno odaslao Našem Predsjedniku Vlade. Ali, zašto pismom općiti, a ne recimo brzo-glasom ili brzojavom? O razgovoru, makar i u četiri oka vrana, da i ne govorimo. Izgleda, kažu, da možda ne divane.

PEDESETE

KAŽE VRAČARA LAZI:

– TIŠ DO PEDESETE BIT SIROMA.

– A POSLI?

– POSLI TI VEĆ SVEDNO.

ISTINA

– ISTINU OČU – VIČE BELA NA SUDU.

– ČUTI BLENDO JEDAN, ČUĆETE SUDNJA.

B.F.

Bunjevačke narodne pripovetke

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

Dva lažova

Sastali se dva lažova, jedan gori od drugoga. A di će se sastati taki ljudi, ako neće u mijani. Ko voli lagat, taj poslu ne mož bit pretelj. Bilo to u beračini kuruza.

– Pa di si ti, kad te već tri ciganske godine nisam vidio? – počeo jedan.

– Ne pitaj, kad sam juče završio kosidbu žita. Ovo lito sam dosad kosio, sam sebi rukoveto – jesi čuo za veću muku?

Ni tako još niko nije kosio, al kod nji' dvojce takom divanu ne mož bit zamire, pa prvi na to kaže:

– E, kad ne znaš poso udesit i red je da se mučiš. Pretelju moj, lanjskog risa u našim selu otac i sin imali taku kosu da su je nji dvojca otkivali svaki sa svog kraja, a jedan drugog ne čuju. Tom kosom od ručka do male užne ostavili iza sebe sto lanaca strnjike. Nji dvojca kosu, tri lepura njim rukovetaje, dva bumbara vežu u snopove, a svega jedan mrav u krstine snosi. Viruješ ti to?

– Kako ne bi virovo – drugi veli – kad sam njim ja dao na uzajam naprstak u kojim su nosili kući ris što su ga zaradili s tom kosom. A ti mora da nisi tamo bio do kraja, jel ne znaš da su do uveče sve to žito i ovrli, i to na jednoj šantavoj patki, jel su se gazdi svi konji podbili, pa nisu bili za vršaj.

– Otkaleg ti to znaš?

– Pa i patku sam ja dao na uzajam, a ovršeno žito sam ja vio š njima, pa ni drveni lopata nisu imali da bacamo žito pod vitar, već smo to rukama radili, onako šakački.

Popili oni po litricu, pa sad počeo onaj što je do beračine kuruza kosio žito, kaže:

– E, pretelju, lipči je život bio u vrijeme mog mladovanja. Ja bio

opančar-vašardžija, majstor čuven i pripoznat, a još više su bili naši su moji konji. Bio dobar vašar, sve se otimaje za moje opanke, sam krenio iz Sombora. Samo što sam izašao na subotički drum, Dunava leti crn oblak. Ušti oluja, mrak pao ko da su ga bacili iz neba. Ja sam trgo kajase, kandžiju ni dotako nisam, a moja dva žeravca stružu varnice, tako letu biloj Subotici. I šta da ti kažem, vijar taj nosio za nama sve do kuće, a meni samo dvi-tri kapi kiše dovati- rage, a ja i konji stigli. Ne viruješ ti to?

– Kako da ne virujem, kad su moja kola trčala ispred tebe? – pretelj se dao u čudo.

– E, pa sad znaj, ja sam bio taj što ti je furtom dovikivo: samo jednom – ako možeš – samo za mojim petama, pa se ne boj da ćeš izbiti put u mraku.

– Šta bi ti tražio na vašaru?

– Nosio tri bureta loja za opanke, a nisam prodo ni za kraja sam se vraćo s punim teretom. I još ovo da ti kažem: na tri točka, mi konji tako trgli kola kad su vidili taj crni oblak da mi je jedan spao kad sam krećo iz Sombora, al oni ne staju. I ja se dao u miš, je meni dosta nevolje što nisam ništa prodo, dan izgubio badava sa i točak ode u štetu. Tako se žalostim, al kad sam došo do Bajm, moj točak protrčeo nuza me – vijar se kotura š njim. I kad sam sti- ću, moj točak već pod naslamom, naerio se di mu je misto kad ko- je pod naslamom. Pitam ja ženu jel ona otvorila kapiju prid njim veli da ni luda ne bi izlazila ispod strije u tako natrčeno vrijeme. D vidiš, to je ko sveto, da moj točak i priko kapije priskoćio.

Kazivao: Geza Lipušinović, Subotica, rođen 1910.